

T.C.
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÇAĞDAŞ SANAT AKIMLARININ YARATICI
DRAMA YOLUYLA ÖĞRETİLMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde GÖKALP

Görsel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Görsel Sanatlar Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU

Ocak 2024

T.C.
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÇAĞDAŞ SANAT AKIMLARININ YARATICI
DRAMA YOLUYLA ÖĞRETİLMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde GÖKALP
2002022

Görsel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Görsel Sanatlar Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU

Ocak 2024

TEZ ONAYI

MGÜ Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü'nün 2002022 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Gözde GÖKALP, ilgili yönetmeliklerce belirlenmiş gerekli tüm şartları yerine getirmek suretiyle Görsel Sanatlar Dersinde Çağdaş Sanat Akımlarının Yaratıcı Drama Yoluyla Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi başlıklı tezini hazırlamış ve aşağıda imzaları bulunan jüri önünde, başarıyla sunmuştur.

Tez Danışmanı Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Jüri Üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Selin GÜNEŞTAN
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Doç. Dr. Zeynep Pehlivan BASKIN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Teslim Tarihi :
Savunma Tarihi : 23/08/2023

ETİK BEYAN

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen hususlar doğrultusunda hazırladığım bu tez çalışmasının akademik ve etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmiş olduğunu; tezde yer verdiğim tüm bilgi, belge, bulgu, yorum ve sonuçları bilimsel etik ilkelere bağlı kalarak oluşturduğumu; yararlandığım eserlerin tümüne etik kurallar dâhilinde atıfta bulunup kaynakçada yer verdiğimi ve Enstitüye teslim ettiğim çalışmanın bütünüyle özgün nitelikte olduğunu bildirir; tez çalışmamla ilgili olarak burada dile getirdiğim kişisel bildirimim aksi yönünde ortaya çıkabilecek ve etik kuralların ihlal edilmiş olduğuna işaret eden bir tespit durumunda, akademik kariyer bağlamında aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını peşinen kabullendiğimi beyan ederim.

08.01.2024

İmza
Gözde GÖKALP

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitim sürecim boyunca her şart ve koşulda yanımda olan, engin bilgi ve birikimini benimle paylaşarak yol gösteren, akademik çalışmaları ve kişiliği ile örnek aldığım değerli hocam, sevgili danışmanım sayın Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU'na teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Önemli fikir, görüş ve yorumlarıyla yüksek lisans sürecimin her aşamasında büyük emeği olan, akademik bilgi ve desteklerini içtenlikle benimle paylaşan, bilgi ve tecrübesiyle lisansüstü eğitimim boyunca desteğini esirgemeyen değerli hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Selin GÜNEŞTAN'a, saygı ve şükranlarımı sunarım.

Hayallerim doğrultusunda çıktığım her yolda beni destekleyip arkamda olan en büyük destekçilerim, beni sabırla dinleyip her sorunumda yanımda olduklarını hissettiğim, sevgimi sözcüklerle tarif edemeyeceğim ailem, babam Alkan GÖKALP'e ve annem Ülker GÖKALP'e, desteği ve ilgileriyle her zaman yanımda olduklarını bildiğim sevgili ablalarım Özge Gökalp Yıldız'a ve Ezgi Gökalp Turan'a, süreç boyunca yanımda olan, beni cesaretlendiren, güç veren, desteğini esirgemeyen dostlarıma teşekkür ederim

Ocak, 2024

Gözde Gökalp

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	i
ETİK BEYAN	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
ÖZET	xv
SUMMARY	xvii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.2.1 Alt amaçlar	3
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Araştırma Sınırlılıkları	3
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1 Görsel Sanatlar Eğitimi	5
2.2 Yaratıcı Drama Yöntemi	10
2.2.1 Yaratıcı dramanın hedefleri	12
2.2.2 Drama çalışmasının aşamaları	13
2.2.2.1 Isınma ve rahatlama çalışmaları (alıştırma).....	13
2.2.2.2 Ana çalışma (oyun, doğaçlama, rol oyunları).....	14
2.2.2.3 Değerlendirme-Tartışma	15
2.2.3 Dramada kullanılan araç, gereç ve materyaller.....	17
2.3 Çağdaş Sanat Akımları.....	19
2.3.1 Empresyonizm (İzlenimcilik)	20
2.3.2 Ekspresyonizm (Dışavurumculuk).....	22
2.3.3 Dadaizm	23
2.3.4 Sürrealizm (Gerçeküstüçülük).....	25
3. YÖNTEM	27
3.1 Araştırmanın Modeli.....	27
3.2 Çalışma Grubu.....	27

3.3 Verilerin Toplanması.....	27
3.4 Verilerin Analizi	28
3.5 Araştırma Süreci	28
3.6 Uygulama Süreci.....	28
3.6.1 Deney grubu yaratıcı drama yöntemi uygulama süreci	29
3.6.2 Kontrol grubu geleneksel yöntem ile uygulama süreci	31
4. BULGULAR VE YORUMLAR	33
4.1 Birinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	33
4.2 İkinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	34
4.3 Üçüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	34
4.4 Dördüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	35
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	37
5.1 Sonuçlar	37
5.1.1 Birinci alt amaca ilişkin sonuçlar	37
5.1.2 İkinci alt amaca ilişkin sonuçlar	37
5.1.3 Üçüncü alt amaca ilişkin sonuçlar	37
5.1.4 Dördüncü alt amaca ilişkin sonuçlar.....	37
5.2 Öneriler.....	38
KAYNAKÇA.....	39
EKLER	43
EK-1. Ön Test	43
“Görsel Sanatlar Dersinde Çağdaş Sanat Akımlarının Yaratıcı Drama Yoluyla Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi”	43
EK-2. Son Test	47
“Görsel Sanatlar Dersinde Çağdaş Sanat Akımlarının Yaratıcı Drama Yoluyla Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi”.....	47
ÖZGEÇMİŞ.....	51

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Kişi sayısı
P	: Anlamlılık düzeyi
Sd	: Standart sapma
X	: Aritmetik ortalama
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

ÇİZELGELER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.1 Deney grubundaki öğrencilerin ön test son test puanlarının karşılaştırılması.....	32
Çizelge 4.2 Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test son test puanlarının karşılaştırılması.....	33
Çizelge 4.3 Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanlarının karşılaştırılması.....	34
Çizelge 4.4 Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarının karşılaştırılması.....	34

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 Claude Monet, Gezinti, 1875, Tuval üzerine yağlı boya, 100 cm × 81 cm (39 in × 32 in), Ulusal Sanat Galerisi (Monet, 1875).....	21
Şekil 2.2 James Ensor, Maskeler ile Otoportre, 1899, Tuval üzerine yağlı boya, 120 x 180 cm (Ensor, 1899).....	23
Şekil 2.3 Marchel Duchamp, Çeşme, 1913, Fotoğraf (Çeşme, 1913).....	24
Şekil 2.4 Salvador Dali, Belleğin Azmi, 1931, Yağlıboya, 24 x 33 cm, Çağdaş Sanat Müzesi New York (Dali, 1931).....	26

ÖZET

Görsel sanatlar dersinde, öğrenciler resim, heykel, fotoğraf, seramik ve bunun gibi farklı sanat alanlarını tanıırken, yaratıcılıklarını ve estetik anlayışlarını geliştirme fırsatı bulur; renk, çizgi, kompozisyon gibi temel kavramlar üzerinde çalışarak görsel ifade becerilerini güçlendirirler. Aynı zamanda sanat tarihi hakkında bilgi edinir, sanat akımlarını, temel özelliklerini ve dönemlerinin öncü sanatçıları tanıyarak kültürel birikim elde ederler. Eğitimde kullanılan eğitim öğretim yöntemleri verilen bilgilerin kalıcılığını artırması bakımından oldukça önem taşımaktadır. Bu yöntemlerden bir tanesi farklı disiplinlerin yanında sanat eğitiminde de kullanılan eğitim öğretim yöntem tekniklerinden biri olan yaratıcı drama'dır. Yaratıcı drama, sanat eğitimi alanında öğrencilerin öğrenme sürecini canlandıran ve onları aktif katılımcılar haline getiren etkileyici bir yöntemdir. Öğrencilerin kendilerini ifade etme, işbirliği yapma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlarken, aynı zamanda sanatın gücünü ve etkisini deneyimlemelerine olanak tanımaktadır. 12. sınıf görsel sanatlar dersinde çağdaş sanat akımlarının yaratıcı drama yoluyla öğretilmesinin öğrenci başarısına etkisini tespit etmeyi amaçlayan araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Bilecik Kolu Anadolu Lisesinde öğrenim gören 12.sınıf öğrencilerinden rastgele seçilmiş 40 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubu deney ve kontrol grubu olarak 2 gruba ayrılmıştır. Çağdaş sanat akımları, deney grubuyla yaratıcı drama yöntemiyle, kontrol grubuyla geleneksel anlatım yöntemiyle işlenmiştir. Araştırmanın verileri her iki gruba uygulanan ön ve son anket uygulamaları ile elde edilmiştir. Verilerin analiziyle elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara göre yaratıcı drama yöntemiyle ders alan deney grubu ile geleneksel anlatım yöntemiyle ders alan kontrol grubu öğrencilerinin başarıları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Araştırmanın sonunda tespit edilen sonuçlarından hareketle önerilere yer verilmiştir.

SUMMARY

In the visual arts course, students have the opportunity to develop their creativity and aesthetic understanding while getting to know different art fields such as painting, sculpture, photography, ceramics and so on; they strengthen their visual expression skills by working on basic concepts such as colour, line and composition. At the same time, they learn about the history of art, art movements, basic features and cultural accumulation by recognising the leading artists of their periods. Education and training methods used in education are highly important in terms of enhancing the permanency of the information provided. One of these methods is creative drama, which is one of the education and training method techniques used in art education as well as in different disciplines. Creative drama is an impressive method that enlivens the learning process of students in the field of art education and makes them active participants. While enabling students to develop their self-expression, co-operation and critical thinking skills, it also allows them to experience the power and impact of art. In the 12th grade visual arts course, the study group of the research, which aims to determine the effect of teaching contemporary art movements through creative drama on student achievement, consists of 40 students randomly selected from 12th grade students studying at Biltem College Anatolian High School in the 2022-2023 academic year. The study group was divided into 2 groups as experimental and control group. Contemporary art movements were taught by creative drama method with the experimental group and by traditional expression method with the control group. The data of the study were obtained with pre and post questionnaire applications applied to both groups. According to the results obtained by analysing the data, a significant difference was found between the achievements of the experimental group students who took the course with the creative drama method and the control group students who took the course with the traditional lecture method. At the end of the research, suggestions are given based on the results of the research.

1. GİRİŞ

Giriş bölümünde, araştırmanın problem durumu, amaç, önem, varsayım ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

İnsanın duygu, düşüncelerini aktarmak ve kendisini ifade edebilmek için kullandığı en önemli araçlardan bir tanesi olan sanatın tanımı ile ilgili alan yazın taraması yapıldığında çok sayıda tanımın yapıldığı görülmektedir. Tolstoy'a göre sanat, sanatçının, belirli göstergeler aracılığıyla, yaşamış olduğu duyguları bilinçli olarak başkalarına aktarmasıdır (Büyükdüvenci, 2006, s. 48). Marcel Duchamp ise sanatın, sanatçının niyetine bağlı olduğunu savunmaktadır. Ona göre sanatçı bir nesneyi sanat olarak kabul ederse, o nesne sanat olur. Bu söylemi ile sanat, herkes için farklı tanımlara sahip olabilmektedir. Kusama için sanat yaşadığı olumsuz şeylerden kurtulmak için bir araç, yol ve yöntemdir (Kıran, 2013, s. 122). Gombrich'e göre ise, sanat yerine sanatçıların eylemleri ve ifadeleri daha büyük bir öneme sahiptir, bu yaklaşım, sanatın karmaşıklığını ve evrenselliği olmayan bir tanımın sınırlarını vurgular niteliktedir (Gombrich, 1997, s. 15).

Sanat, kesin bir tanıma sıkıştırılmayacak kadar geniş ve çok yönlü bir kavramdır ve herkes için farklı bir anlam taşımaktadır. Bu nedenle, kesin bir tanım yapmak yerine sanatın çeşitliliğini ve kişisel yaratıcılığı vurgulamak daha anlamlıdır.

Ülkemizde sanat eğitimi, Görsel Sanatlar dersi adı altında eğitim öğretim programları içerisinde bulunmaktadır.

Görsel Sanatlar eğitimi, sadece sanatçılar veya üstün yeteneklilere değil, her yaş grubundan bireyin kişisel gelişimi ve toplumsal fayda sağlaması için önemlidir. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, bireylerin görsel okuryazarlık, estetik bilinç, temel kavramlar ve uygulamalar, kültürel mirasın korunması gibi alanlarda bilgi, beceri ve anlayış kazanmasını hedefler. Aynı zamanda sanatın etik yönlerine vurgu yapar ve meslekleri tanıtarak öğrencilere sanata ilgi duymalarını teşvik eder (MEB, 2018, s. 8).

Görsel Sanatlar dersi, iköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesinde bir saat zorunlu ders olarak bulunmaktadır (MEB, 2023, s. 1).

Ortaöğretim sürecinde ise öğrencilerden müzik veya görsel sanatlar dersleri arasından birini seçmeleri istenmektedir. Görsel Sanatlar dersi alıp almamak öğrencilerin seçimine bırakılmıştır.

Böylelikle ilköğretim sürecinde aldıkları dersler sayesinde ilgi ve becerilerini keşfeden öğrenciler ortaöğretim aşamasında seçtikleri alanda ilgili sanat eğitimi derslerini almaktadırlar.

Ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi öğretim programı içerisinde her sınıf ve ilgili konuya göre öğrenme alanı, konu, kazanım ve açıklamaları bulunmaktadır.

Örneğin 12.sınıf öğrencilerinin "Sanat Eleştirisi ve Estetik" öğrenme alanında, "Çağdaş Sanat" konu adı ile öğrencilerin edinmesi istenilen kazanımlar sıralanmıştır

Çağdaş Sanat konusu için öğretim programı içerisinde, süreç içinde kullanılacak araç ve yöntemler açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen araç ve yöntemlerde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır şeklinde açıklamalar bulunmaktadır (MEB, 2018, s. 9). Bu açıklamalar ile ders öğretmenleri derste kullanacakları yöntemleri kendileri belirlemektedir.

Geleneksel öğretim yöntemleri ile işlenen dersler çoğunlukla öğretmen merkezlidir ve düz anlatım, öğrencilere bilgi aktarımı üzerinedir. Çoğu zaman sadece görseller ile desteklenmektedir. Bu yaklaşımda öğrenciler, verilen tüm bilgileri öğrenmeli ve görselleri hafızalarında saklamalıdır. Ancak, bu yaklaşım öğrencilerin derse aktif katılımlarını engelleyebilir ve anlamlı, kalıcı öğrenmeyi olumsuz yönde etkiler (Köksal, 2007, s. 183). Öğretmen merkezli anlatım dışında aktif öğrenme yaklaşımlarının kullanılması öğrenciyi merkezde tutmak ve öğrenme süreci içerisinde aktif kılmak kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi destekler. Bu yaklaşımlardan birisi farklı disiplinlerde de kullanılan Yaratıcı Dramadır. Etkili kullanımı Görsel Sanatlar dersi için öğrencilerde deneyimler, anılar ve yaratıcı fikirler ortaya çıkarmakta ve kazanımlara ulaşabilmek bakımından anlamlı sonuçlar vermektedir.

Yök Tez Veri Tabanında ve Ulakbim Sosyal Bilimler Veri Tabanında araştırmanın ana amacına hizmet eden "Görsel Sanatlar, Görsel Sanatlar Dersi, Çağdaş Sanat Akımları, Drama, Yaratıcı Drama ve Öğrenci Başarısı" anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan literatür taraması sonucunda görsel sanatlar derslerinde drama etkinliklerinin öğretim yöntemi olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini konu alan araştırmalara yeterince yer verilmediği saptanmıştır. Bu saptamadan hareketle, drama yönteminin 12. sınıf görsel sanatlar dersinde "Çağdaş Sanat Akımları" konusunun öğretiminde kullanılmasının öğrenci başarıları üzerindeki etkisini ve

geleneksel yöntemle karşılaştırıldığında hangi yöntemin daha etkili olduğunu araştırmak bu çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Görsel Sanatlar dersinde drama yönteminin kullanılmasının öğrenci başarısına bir etkisi var mıdır? sorusunda cevap aramaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara (alt amaçlara) cevap aranmıştır.

1.2.1 Alt amaçlar

- 1-Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2-Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3-Deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4-Deney ve kontrol gruplarının son testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Güncel bir çalışma olan bu araştırma, elde edilen sonuçların sanat eğitimcilerinin geleneksel eğitim öğretim yöntemleri yerine yeni eğitim öğretim yöntem ve tekniklerine yönelmelerini sağlayacağı; araştırmacıların bu araştırma konusuyla yakın ya da uzak ilişkili çalışmalarına katkıda bulunacağı düşüncesiyle önemlidir.

1.4 Araştırma Sınırlılıkları

Bu araştırma,

- Ortaöğretim 12. Sınıf Görsel Sanatlar dersi ile;
- 2022-2023 eğitim öğretim yılında Biltem Koleji Anadolu Lisesi 12. Sınıfta öğrenim gören 20'si deney, 20'si kontrol grubu olmak üzere rastgele seçilmiş toplam 40 öğrenciyle sınırlandırılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Görsel Sanatlar Eğitimi

İnsanlık tarihinin ilk yıllarından itibaren eğitim, her toplum ve her bir birey için yaşamsal öneme sahiptir. Bireyler temel ihtiyaçlarının karşılanmasını, oluşabilecek hayati risklerden kaçınmayı ve iyi bir yaşam sürebilmeyi eğitim yolu ile öğrenmektedir. Aynı zamanda, kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında, yapılandırılmış ve yerleşik bir yaşamın sürdürülmesinde, bireylerin ve toplulukların gelişiminin desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Metin & Aytaç, 2015, s. 5). Çocukların değişimleri ve gelişimleri açısından eğitim için her seviyede programlar ve planlar oluşturulmaktadır. Bu planlardan biri çocukların gelişimi için sanat eğitimidir. Sanat eğitimi, çocukların gelişim döneminde yaratıcılık ve yeteneklerinin yanı sıra fiziksel süreçlerinin de gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle çocukların soyut düşüncelerini ifade etmelerine yardımcı olan resimler, büyüme sürecinde büyük bir öneme sahiptir. Erken yaşlarda çocukların yaratıcılıklarını ve estetik duygularını desteklemek, ilerleyen yıllarda yaratıcı ve üretken bireyler olmalarını ve çevrelerindeki güzellikleri fark edebilmelerini sağlamak açısından büyük öneme sahip olmaktadır (Feeney & Moravcik, 1987, s. 7-15). Sanat bir öğrenme yolu ve yöntemidir. Bireyin özgün düşünme ve kendi kararlarını verme özelliklerini iletir ve geliştirir. Sanat eğitimi, özellikle okul öncesi ve ilkökul dönemleri olarak tanınan aşamalarda büyük önem taşımaktadır. Bu dersler sayesinde çocuklar, kendilerini ifade etmeyi öğrenir, çevrelerini anlamaya başlar ve çizdikleri resimlerle kendilerini kanıtlama yoluna girerler (Artut, 2013).

Yolcu, sanat eğitimi hakkında şu sözleri söylemiştir;

Sanat eğitimi; kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. Demek ki sanat eğitimi, sanatçı yetiştirmeye değil; yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi yaratıcılığa yöneltip onu bilişsel, duyuşsal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneltilir (Yolcu, 2009, s. 93)

Ülkemizde uygulanan görsel sanatlar eğitimi ve öğretimi, genel olarak sanat eğitimini kapsayan bir kavram olmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim programlarında, daha önce Resim-İş veya Resim olarak yürütülen dersler, 2006 yılı ile beraber Görsel Sanatlar Eğitimi ismiyle güncellenmiştir. Bu dersler, kendilerine has çeşitli kültürel becerilerin yanı sıra sanat özellikleri ve estetik kavramlara sahip olma fırsatı sunmaktadır. Öğrenciler, çeşitli görsel sanat formlarıyla tanışarak kendilerini

keşfetme, duygularını ifade etme, sanatın evrensel dilini deneyimleme şansı bulmaktadırlar. Görsel Sanatlar Eğitimi dersi, sanatın farklı alanlarıyla ilgili temel bilgiler vererek, sanatsal düşünce geliştirmeyi ve estetik değerlendirmeleri yapabilmeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda bu ders ile öğrencilerin sanatla daha yakından bağlantı kurmaları mümkündür.

Görsel Sanatlar dersi çocuklardaki yaratıcılığın gelişimine katkı sağlayan temel bir rol üstlenmektedir. Farklı bir yaklaşımla sanat dersleri yalnızca sanat eğitimi kapsamaz; aynı zamanda doğa ile insan arasındaki ilişkileri anlama fırsatı sunmak, yaşamın çeşitliliğini keşfetme yoluyla bireysel bütünlüğü ve özgüveni artırmak açısından önemli bir unsur olmaktadır (Artut, 2013). Bu bilgilerden yola çıkarak görsel sanatlar dersi için çocuğun fiziksel, ruhsal ve birçok açıdan gelişimini etkileyen önemli bir unsur olduğu görülmektedir.

2018 yılında görsel sanatlar dersinin önemi ve gereksinimi MEB tarafından şu şekilde açıklanarak güncellenmiştir;

Bireyin Görsel Sanatlar eğitimi alması onun bir sanatçı veya çok üstün yeteneklere sahip olmasını gerektirmez. Görsel Sanatlar eğitimi, bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir (MEB, 2018, s. 8).

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçlarını incelediğimizde ise bu dersi alan bireylerde olması gereken nitelikler aşağıda özetlenmiştir:

Görsel sanatlarla ilgili ilk olarak, görsel okuryazarlık kazanmak ve estetik algıyı geliştirmek önemli bir yer tutmaktadır. Aynı şekilde, temel kavramları anlayıp uygulamak, ilgili tartışmalara katılabilmek ve değerlendirebilmek; alanın kökenlerini incelemek, değerlerini sorgulamak; güncel kültür-sanat eserlerini takip edebilmek; kültürel mirası anlamak ve koruma altına almak; bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkili ve güvenli bir şekilde kullanarak düşünceleri ifade etmek; disiplinler arası bağlantıları kurmak; etik davranışları göstermek; ilgili meslek alanlarını tanımak ve öğrenmeye, uygulamaya istekli bir tavır sergilemek gibi nitelikler, görsel sanatlarla ilgili bireylerin sahip olması gereken özellikler arasında yer almaktadır (MEB, 2018, s. 8).

Yolcu, sanat eğitiminin gerekliliğinin ve faydalarının üzerinde şu sözlerle durmaktadır;

Sanat eğitimi, bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için gereklidir. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevinci tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir. Sanat eğitimi, gözlem yapma, orijinalite, buluş ve kişisel yaklaşımları destekler. Pratik düşünceyi geliştirir. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur (Yolcu, 2009, s. 93-94).

Görsel sanatlar alanı, resim, grafik tasarım, heykel, seramik, mimari, tekstil tasarımı gibi farklı sanat dallarını da içermektedir. Böylelikle bu alan, bireyin günlük hayatının büyük bir parçasını kapsadığını göstermektedir. Görsel Sanatlar Eğitimi, bireyin hayatında sıradan bir günde bile karşısına çıkan çeşitli sanat ürünlerini anlayabilmesi açısından zorunlu bir alandır. Özellikle genç yaşlarda bu alanda kazanılan ve elde edilen bilgiler, kişinin gelecekteki yaşamlarına pozitif şekilde yansımaktadır. Bu nedenle, Görsel Sanatlar Eğitimi, ilköğretim aşamasında eğitim alan öğrencilere ve bir sonraki aşama olan ortaöğretim seviyesindeki öğrencilere titizlikle amacına uygun olacak şekilde verilmeli, sanat tarihini, estetiği, eser eleştirisini ve uygulama alanlarını içeren bir yaklaşımla sunulurken, bireylerin sanatı anlamalarını, takdir etmelerini ve günlük hayatlarında da uygulamalarını teşvik etme amacını taşımaktadır (Alakuş & Mercin, 2011, s. III).

Görsel sanatlar eğitimi ile sağlanan sanat eğitimi sadece okul öncesi ve ilköğretim ile değil ergenlik döneminin de içinde bulunduğu yetişkinliğe geçiş sürecinde ortaöğretim ve yüksek öğretime geçiş yıllarını kapsayan lise döneminde görsel sanatlar eğitimi bireylerin gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu eğitim, ergenlik döneminde bireylere geniş bir perspektif sunarak bu kritik dönemi daha kapsamlı, yaratıcı ve üretken bir şekilde geçirmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda varolan yeteneklerini ve ilgi alanlarını keşfetmelerinde, sağlıklı bir kimlik ve kişilik inşa etmelerinde önemli bir rol üstlenmektedir. Ayrıca sorunlarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine, duygusal ifadeleri artırmalarına, duygusal, sosyal ve akademik öz yeterliliklerini geliştirmelerine önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu nedenle ergenlik dönemini kapsayan ortaöğretim döneminde görsel sanatlar eğitimi, geleceğimizin yetişkin bireyleri olarak sağlıklı bir şekilde büyümelerine ve gelişmelerine destek olan önemli bir derstir.

Sanat eğitimi programlarının oluşturulmasında güçlü bir sanat felsefesi bilgisine dayanmak büyük önem taşımaktadır. Ancak, eğitimcinin sadece bu bilgilere sahip olması değil, aynı zamanda sanat etkinliklerinin faydalarına inanması da önemlidir (San, 1979). Sanat etkinliklerinin faydalarına inanan öğretmenler, öğrencilerin gelişimsel dönemleriyle uyumlu uygulamalar seçmekte ve kullanmaktadırlar. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak iletişim halinde olan öğretmenler yaptıkları planlamalar ile öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine oldukça yarar sağlamaktadır.

Edwards ve Nabors (1993) araştırmalarında, öğretmenlerin sadece çocukların ne yaptığını değil, aynı zamanda nasıl yaptıklarına, nasıl hissettiklerine odaklanmaları ve bu amaca uygun bir şekilde eğitim planlamaları gerektiğini vurgulamışlardır

(Akkurt & Boratav, 2018, s. 58). Görsel Sanatlar dersinin başarılı olması amacıyla kullanılan yaklaşım bu süreçte geri dönütlerin alınması ile öğrenme ve öğretme ortamında iletişimin güçlenmesine yarar sağlamaktadır.

Bu nedenle öğretmen, bu süreç içerisinde her bir öğrenci ve ürünü göz önünde bulundurmalı, destek olmalı, tarafsız bir şekilde gözlemlemeli ve titizlikle değerlendirmelidir. Böylelikle sürece katılım isteklerini sağlamak için öğrencilere motivasyon sağlanmaktadır. Öğrencilerin görüşlerinin süreç içinde alınması ve hemen geribildirim ile bilgi verilmesi önemli bir unsurdur. Süreç ve ürün her zaman değerlendirme yaparken bir bütün olarak düşünülmektedir. Çünkü sanatsal çalışmalar kendini birçok yöntemle ifade etmeyi mümkün kılmaktadır (Buyurgan & Buyurgan, 2012).

Kırıçoğlu, görsel sanatlar eğitimi verecek olan kişilerin bu niteliklere sahip olması gerektiğini belirtmektedir:

1. Görsel sanatların herhangi bir dalında yeterli uzmanlık eğitimi almış olması,
2. Sanat deneyimini, sanat eğitiminin çeşitli bilgi ve becerileriyle birleştirme yetisini edinmiş olması,
3. Bu iki alandaki deneyim ve bilgisini sanatın eğitimi ve öğretimi ile ilgili bütün çalışmalarda kullanabilir olması (Kırıçoğlu, 1991, s. 225).

Daha derinlemesine bir perspektifle ele alındığında Görsel Sanatlar dersinde bilinçli bir öğretmen ile verilen eğitimde, yöntem ve etkinlikler kişinin ihtiyaçlarına göre kullanıldığından öğrencilerin farkındalık seviyesinin geliştiği ve hayatlarının kritik dönemlerinde yardımcı rol oynayacağı görülmektedir. Eğitim programları ile öğrencilerin ve öğretmenlerin gelişen dünyadan da ne kadar haberdar olduğu, sanatın ve onun insanlar üzerinde etkilerini ne kadar takip edebildikleri, yeni yaklaşımları ne kadar ve neyin yararı için kullandıkları bu sorular ile eleştirilebilir;

Öğrenciler, sanat akımlarını yeterince takip edebiliyorlar mı, günümüzün getirdiği yenilikleri sadece kendi çabalarıyla mı öğreniyorlar, sanat eğitimi derslerinde teknolojik imkanlardan ne ölçüde yararlanabiliyorlar, öğretmenler sanatsal gelişmeleri ne kadar yakından izleyebiliyor, kişisel gelişimlerini sağlamada, bilgi edinmede, bilimsel yayınları takip etmede hangi yöntemleri benimsiyor, derslerde kullanacakları materyalleri önceden nasıl hazırlıyorlar? (Başbuğ & Başbuğ, 2016, s. 79-80).

Zaman içerisinde Görsel sanatlar dersinin güncelleştiği ve resim dersi için eski klâsik bakış açısından daha çok yenilikçi yaklaşımların ortaya çıktığı ve uygulandığı

bilinmektedir. Derslerin içerik konu ve müfredatın değiştirilmesiyle öğretmenin yanında öğrencilerin aktif bir şekilde görev alması görsel sanatlar dersi için ülkemizde önemli bir gelişme olmuştur. 21. yüzyılda yetişen öğretmenler, teknoloji ve gelişen dünyanın etkisiyle bakış açısını genişletmeli, farklı materyaller aracılığıyla dersi zenginleştirmeli daha vizyonlu bir bakış açısı ile dersleri pozitif bir duruma getirmelidir (Başbuğ & Başbuğ, 2016, s. 94).

Sanat eğitimi farklı şekillerde incelenmektedir. Bu yöntemler ile öğretmen merkezli ve öğrenci merkezli olarak öğretmen ve öğrenciye odaklanmalarına göre ayrılmaktadır. Öğretmene merkezli yöntemde, öğretmen bilgiyi aktaran kişi olurken öğrenci dinleyen ve anlamaya çalışan kişi olur. Dolayısıyla aktif kişi öğretmen olmaktadır. Bu yöntem ile öğrenen ise pasif ve sadece alıcı olarak sınıfta bulunur. Geleneksel, öğretmen merkezli yöntemde en çok kullanılan yöntem soru cevap yöntemidir. Öğrenciye merkezli yöntem ise öğrenciler farklı ekipmanlarla donatılmış bir öğrenme ortamında bilgiyi kendi araştırmalarıyla öğrenen öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplamak, yönlendirmek ve rehberlik etmekle sorumludur (Artut, 2013).

Öğrenci merkezli yöntemde sadece öğrencilerin bilgiye kendi olanaklarıyla ulaşması beklenmemektedir. Uygun ortam yaratmak okulun imkanları sınırlı olmaktadır. Bu yüzden ders öğretmenin desteği ve sınıf imkanlarını geliştirebilmesi, bir atölye yaratabilmesi, teknolojiden oldukça yararlanmalarını sağlamasında destek olmalı ve yol gösteren bir konumda bulunmaktadır.

Sonuç olarak sanat eğitiminin ülkemizde ağırlıklı olarak işlendiği görsel sanatlar eğitimi dersinde amaç sanatçı yetiştirmek değil sanatsal gelişimin de ötesinde bireyin çevresine duyarlı, yaratıcılığının ve yeteneklerinin farkında olan, düşünen ve sorgulayan, estetik ilkeleri bilen bireyler yetiştirmek olmaktadır. Hayatının her alanında kendini ifade etme anlamında gelişim göstermesi beklenen öğrencilerin yanında onlara yol gösterecek öğretmenlerin de katkısının oldukça fazla olduğu bilinmektedir.

Derslerinde öğrencilere sanatı sevdirecek, öğretecek, ilgili bilgileri ve deneyimleri onlara aktaracak olan kişi görsel sanatlar öğretmenidir. Her görsel sanatlar öğretmenin kendi yöntem ve metotlarını oluşturması öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uygulanması öğrencilerin akademik başarılarına ve kişisel gelişimlerine faydalı olmaktadır. Ayrıca öğrencilerin de derse aktif katılımları sayesinde öğretmen odaklı bir eğitim değil öğrenci odaklı bir eğitimle kalıcı bilgi edinmesi kolaylaşacak, üzerine düşen görevlerin bilincinde bir öğretmen ve yenilikçi öğrenme yöntemleriyle başarılı

olan, çevresine duyarlı öğrenciler yetiştirilecektir. Öğretmenlerin referans alabileceği, kullanabileceği ve uygulayabileceği alternatif yöntemlerden bazıları şunlardır:

- Bellek Eğitimi Yöntemi
- Psikolojik Bireysel Yöntem
- Kolaydan Zora Gitme Yöntemi
- Kopya Yöntemi
- Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi
- Müzikli Yöntem
- Çocuk Sanatı Yöntemi
- Görsel Etkinlikler (Demonstrasyon) Yöntemi
- Yaratıcı Drama Yöntemi

2.2 Yaratıcı Drama Yöntemi

Türkçe karşılığı bulunmayan Drama sözcüğü, Yunanca "dran"dan üretilmiştir. "Dran yapmak, etmek, eylemek" anlamına gelmektedir. Drama, Yunanca kökenli "Dramenon" kelimesinin eylem anlamını içeren ve özellikle tiyatro bilimi bağlamında kullanılan bir terimdir. Drama kavramı, soyutlanmış ve özetlenmiş eylem durumlarını ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Türkçede ise "dram" terimi, Fransızca'daki "dreme" kelimesinin sonu "e" ile biten şeklinden türetilmiştir. Fransızca'da bu kelime burjuva tiyatrosunu ifade ederken, Türkçe dilinde, özellikle halk arasında, acıklı oyun anlamını ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

Daha detaylı bir açıklamayla, insanın insanla doğrudan kurduğu her türlü ilişki, etkileşim ve tepki alışverişi, hatta en az düzeydeki etkileşim bile bir dramatik an ya da dramatik bir durumu oluşturmaktadır (San, 2006, s. 6-12).

Ezberci öğretim sistemini eleştiren bir yaklaşımla yaratıcı kişiler yetiştirmek, kendini tanıyan, karşısındaki ile empati yapabilen birbirini anlayan nesiller yetiştirmek için eski öğretim yöntemleri yerine yaratıcı drama gibi çağdaş yöntemlerin kullanılmasına gerek duyulmaktadır.

San, bir seminerin açılış konuşmasında;

...Tüm yönleri ile eğitime yaklaştığımızda, birçok bakımdan dilediğimiz boyutlarda yenileşemediğimizi görüyoruz. Günümüzün gereklerinden, hatta Cumhuriyetimizin ilk yıllarında öngörülüş, büyük bölümü uygulamaya konulmuş kimi konseptlerin de gerisinde kaldığımızı görebiliyoruz. Ezberci öğretim sistemi, herkesin yakındığı bir olgu, yaratıcılık ise dillerden düşmeyen bir kavramdır. Bu nedenle eğitimde yaratıcı kişi nasıl yetişir sorusu, pek

çoğumuzu ilgilendiriyor. Bu bağlamda, eski öğretim yöntemleri yerine daha çağdaş hangi yöntemler konabilir diye sorduğumuzda, karşımıza çıkanlar aktif öğretim yöntemi, rol oynama, dramatizasyon ve nihayet eğitimde yaratıcı drama gibi etkin yöntemlerdir. Yaşayarak, yaparak öğrenme sürecidir. Kendini tanıma, karşıdakini tanıma, birbirini anlama, doğaçlama ve yaratma gibi aşamaları içerir (Adigüzel, 2008, s.15-16).

cümleleri ile yaratıcı drama yönteminin gerekliliğinden bahsetmiştir.

Yaratıcı drama öğrenimi müfredat dahilinde geliştirilerek veya deneysel modeller ve temalar kullanılarak projeler olarak uygulanabilmektedir. Ders veya konu seçerken yaratıcı dramanın içeriği müfredatın diğer üniteleri de dikkate alınarak belirlenebilir. Bu, içeriğin ayrıntılı hedefleri karşılayacak şekilde tasarlanabileceği anlamına gelmektedir. Bir drama lideri veya lider öğretmen bu düzenlemeleri çeşitli yöntemler kullanarak yapabilmektedir.

Yaratıcı drama, eğitim, sanat ve tiyatro gibi birçok alana yayılan bir disiplin ve sanat eğitimi yöntemidir. Yaratıcı drama, eğitim alanında yöntem ve araç şeklinde kullanılmasının yanısıra, öğretimin temel birer parçası olarak da kabul edilir. Aynı zamanda eğitim sistemine bağımsız bir ders olarak da dahil edilebilir (Okuvuran, 2010, s. 429-436).

Günümüz eğitim yaklaşımlarından biri olarak nitelendirilen yöntemlerden Yaratıcı Drama çalışmalarına yer vermek örgün eğitimin her noktasında ve yaygın eğitimde giderek önem kazanmaktadır. Örgün eğitimde önemli faktör öğrenciyi edilgin bir dinleyici durumundan kurtarabilmek, onu bedensel ve duyu organlarıyla harekete geçirebilmek ve konuları canlandırarak yaşanır duruma getirebilmektir. Bunu sağlamanın bir yolu; ister öğretim yöntemi olarak derslerin işlenişinde öğrenme-öğretme sürecinde kullanmak olsun, isterse başlıbaşına bir ders ya da kurs olsun sayılan bu özellikleri taşıması bakımından yaratıcı drama etkili ve önemli bir yöntem olabilir. Böylece öğrenciler, öğrenme sürecinde etkin durumda olmaktadır. Kendi yaptığıyla öğrenirken bir yandan da duyu organlarını harekete geçirmekte, durumları olduğu gibi yaşamaktadır (Üstündağ, 1988, s. 59).

Drama, tiyatro tekniklerini kullanarak, bir kelimeyi, bir kavramı, bir eylemi, bir cümleyi, bir düşüncüyü veya bir deneyimi canlandırma sürecidir. Yaratıcı drama, grup çalışmasının bir parçası olarak doğaçlama, rol oynama ve benzeri tiyatro tekniklerini kullanarak, bireylerin bir deneyimi, bir olayı, bir düşüncüyü, bazen soyut bir kavramı veya bir davranışı bazı kalıpları yeniden düzenleyerek anlamlandırdığı ve canlandırdığı "oyunsu" süreçler bütünüdür. Bu süreçlerde gözlem, deneyim, duyu ve yaşantılar gözden geçirilmekte ve yeni anlamlar kazanmaktadır (San, 1991, s. 573-582). Yaratıcı drama yöntemi birçok alan için uygulanabilir bir yöntemdir. Okul dersleri arasında birçok derste kullanılabilirdiği gibi Görsel Sanatlar

dersinde de ders içeriği ve konuları bakımından uygulanabilir bir konumda bulunmaktadır.

Görsel sanatlar dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması bireylerin günlük hayatta kullanmayacakları bir dili kullanma şansı vermektedir. Rollere girildiğinde o karakterlere göre düşünüp, konuşup, rol yapılarak karakter derinlemesine işlenmektedir. Özellikle oyun çağlarına yakın olan küçük yaşlarda çocukların drama yapmaları derse ilgilerinin artmasını sağlamaktadır. Hata yapmak gibi ön yargıları bulunmadığı için özgün olmaktadır.

Öğrencilerin sevdiği ve rahatlıkla rollerine göre düşüncelerini dile getirebildiği bir drama yönteminde, dersin anlaşılabilirliği ve öğrenme süreci hızlanmaktadır. Bilgilerin kalıcılık oranı ise yüksek olmaktadır. Öğrenciler arası iletişimin aktif olması ile öğrencilerin derste söz alması ve derslere katılım oranları artmaktadır. Öğrencinin araştırma isteğini ve duygusunu tetikler, öğrenme isteğini artırıcı bir etki yaratabilir. Ders öğretmenin de bu konuda sınıf hakimiyetini sağlaması ve yerinde yönlendirmeleri yapması oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu katkılarının yanısıra yaratıcı drama çalışmalarının önemli hedefleri bulunmaktadır.

2.2.1 Yaratıcı dramanın hedefleri

Günümüz eğitim sürecinde, öğrenme deneyimlerinin çoğu genellikle düşünsel kapasiteleri, duygusal ilgileri veya duyuşsal dünyaları arasında ayrılmış durumda bulunmaktadır. Bu nedenle, öğrenme stratejileri bir süreç olarak algılanırken, öğrenme deneyimleri daha az yaşantısal hale getirilip öğrenilen bilgilerin kişiselleştirilmesi, kullanışlı hale getirilmesi için sınırlı olanaklar sunulduğu gözlemlenmektedir (San, 1992, s. 1-28). Ancak yeni yüzyılın eğitim anlayışı; doğrudan sınıfta olup bitenlerle sınırlı olmayan, aynı zamanda bir grup içinde ve gelişmiş bir öğrenme programının yardımıyla uygulanmasını gerektiren bilişsel öğrenmenin, duyuşsal niteliklerin ve psikomotor becerilerin kazanılmasını gerektiren yaratıcı dramatik aktiviteyi içerir. Yaratıcı dramanın davranışsal ve duyuşsal nitelikler ve psikomotor atölye çalışmaları aracılığıyla bilişsel öğrenmenin test edildiği teorik bir boyutu vardır. Buna göre yaratıcı dramanın genel hedefleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yaratıcılık ve estetik gelişim sunmak,
- Eleştirel düşünme yeteneği kazanmak,
- Toplumsal gelişme ve işbirliği alışkanlığı kazanmak,
- Güven ve karar verme becerileri kazanmak,

- Kelime dağarcığının geliştirilmesi yoluyla dil ve iletişim becerilerini kazanmak,
- Hayal gücünü, duygu ve düşüncelerini geliştirmek,
- Başkalarını anlama ve hissetme yeteneğini geliştirmek (empati),
- Çeşitli olaylara, gerçeklere ve durumlara ilişkin deneyimler kazanmak,
- Ahlaki ve manevi değerlerin gelişmesini sağlamak,
- Sorunları çözmek ve ortaya çıkan sorunları yeni bir bakış açısıyla keşfetmek,
- Bireye edinilmiş, değiştirilmiş veya düzeltilmiş davranış kalıpları hakkında bilgi vermek,
- Hoş olmayan durumlarla, olaylarla veya gerçeklerle nasıl başa çıkılacağı yetisi kazandırmak,
- Yaşadığımız dünyayı daha somut görmemize yardımcı olmak,
- Soyut kavramları veya deneyimleri somut hale getirmek,
- Bireysel farklılıklara hoşgörüyü sağlamak (Üstündağ, 1998, s. 30).

2.2.2 Drama çalışmasının aşamaları

Yaratıcı Dramada çalışmalar bir grup ile sürdürülmektedir. Grupların oluşturulması sırasında bazı durumlarda belli ölçütler göz önüne alınarak düzenleme yapılabilmektedir. Bazı durumlarda ise grubun ortak özellikleri belirlenemeyebilir. Gruplar hangi türde belirlenirse belirlensin, liderin grup özelliklerini dikkate alarak yaptığı planlamalarından sonra, yaratıcı dramada birbirinden biçim açısından farklılaşan ve her çalışmada biri, birkaçı ya da tümünün yer aldığı uygulama yöntemleri bulunmaktadır (San, 1992, s. 12-13).

Bu yöntemler içerisinde, ısınma ve rahatlama çalışmaları, ana çalışma ve değerlendirme tartışma aşamaları vardır.

2.2.2.1 Isınma ve rahatlama çalışmaları (alıştırma)

Yaratıcı dramanın ilk aşamasıdır. Bu çalışmalar grubu oluşturan bireylerin bütünleştirilmesine yönelik alıştırmaları içermektedir. Bu aşama, birbirini tanımaya başlama, güven kazanma, uyum sağlama, beş duyuyu kullanma, gözlem becerilerini geliştirmeye devam etme, bedeninizi ve beyninizi tanımaya yönelik keşifleri kapsamaktadır. Birbirlerinden kimlik bilgilerini öğrenen, birbirini tanıyan bireyler, kendileri hakkında ipuçları alma sürecinden geçerler. Bu süreçte birey kendisinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutlarını keşfetmekte ve bu keşfin sonucunda diğer bireyi de bu perspektiften görmektedir. Öte yandan bu süreçleri deneyimlemek duyuların geliştirilmesiyle de ilgili olmaktadır. Bu aktiviteler arasında göz

duyarlılığının geliştirilmesi, dinlemeyi öğrenme, dokunma duyusu ile iç sesinizle düşünme, farklı tat ve kokuları etrafta olmadıklarında bile hissetme gibi faaliyetler bulunmaktadır. Bu noktada kişi duyularının kullanılabilirdiğini görme fırsatına sahip olmaktadır (Üstündağ, 1998, s. 32).

Özellikle dramatik faaliyetlere yeni başlamış gruplarda liderin ısınma faaliyetlerine mümkün olduğunca aktif katılımı sağlanmalıdır. İlk çalışmalarda katılımcılar komik görünme gibi kaygılar yaşayabilmektedirler. Bu durumlarda grubun dışında durup oradan talimat vermek yerine lider, katılımcının olası kaygılarını aşmasına yardımcı olmalıdır. Bu aşamada küçük gruplar sürece hazırlanır, rollerini tanımlar, gerekli görülen malzemeleri edinir, yenilerini tanıtır ve mekanı istedikleri gibi tasarlarlar. Zorunlu olmasa da gerekiyorsa rahatlama, odaklanma ve konsantrasyonla ilgili aktiviteler yapılabilmektedir (Adıgüzel, 2006, s. 25-26). Isınma çalışmaları ardından bir diğer aşama olan ana çalışmaya başlanmaktadır.

2.2.2.2 Ana çalışma (oyun, doğaçlama, rol oyunları)

Canlandırılacak konu içerisinde bir başlangıç noktası olan, doğaçlama, rol oynama ve diğer tekniklerin kullanıldığı aşamadır. Yaratıcı drama çalışmalarındaki tüm yaşantılar, paylaşımlar ve değerlendirmeler bu aşamada yapılan oluşum çalışmaları ile oluşan canlandırmalara, sonuçlarına ve bireyde bıraktığı izlere göre yapılmaktadır. Esas olarak konunun işlenmesi için gerekli olan stratejiler (teknikler) daha çok bu aşamada gerçekleştirilmektedir (Adıgüzel, 2019, s. 26).

Oyun, başkalarıyla paylaşarak ve taklit ederek yapılan kişilik gelişimi sürecindeki en önemli temel aktivitedir. Bu işlevi nedeniyle her yaştan insanın çocukluktan itibaren her fırsatta keyif aldığı ortamlar, oyunlarla geliştirilen ortamlardır. Yaratıcı dramının bu aşamasında sözü edilen oyunlar pratikte bu temel düşünceye dayanmaktadır. Bu uygulama aşamasında amaç oyunların özgürce yaratılması ve bu oyunların belirlenen kurallar çerçevesinde geliştirilmesidir. Çalışılan grubun özelliklerine uygun olarak seçilen oyunlar farklı türler arasından belirlenmektedir. Bu oyunlar bazen kelime dağarcığını, duyuları veya dikkati geliştirmeye yönelik oyunlar olurken bazen de öykünmeye veya yarışmaya dayanılan oyunlar olmaktadır. Oyun esnasında bir araç, gereç ya da nesne kullanılabilirdiği gibi herhangi bir yardım almadan da işlem yapılabilmektedir. Oyunlarla yaratıcılık ve hayal gücü boyutları devreye girmektedir. Farklı atölyelerdeki katılımcılar tarafından; daha önce belirlenen kurallara yenileri eklenmekte, kurallar farklı amaçlarla değiştirilmekte, oyunlara ses, müzik ve hareketler eklenebilmekte veya oyuna katılan kişi sayısında değişiklik yapılabilmektedir. Bu ve benzeri dönüşümler katılımcının yaratıcılığının en başından

itibaren etkili olmasına yardımcı olmaktadır. Bu aşamada liderin dikkat etmesi gereken nokta oyunlarda aşırıya kaçmamak ve katılımcıları gereğinden fazla yormamaktır. Aksi halde sonraki aşamalarda bazı sorunlar yaşanabileceği göz ardı edilmemelidir (Üstündağ, 1998, s. 32).

Doğaçlama ise bir metne dayanmayan ve içsel bir süreç olarak tanımlanan bir çalışma biçimidir. Yaratıcı dramada bireysel ve grup yaratıcılığının en açık şekilde ortaya çıktığı aşamalardan biridir. Bu çalışmalar katı kurallarla yürütülmemekle beraber zihinsel görselleştirme yoluyla yapılmakta ve özgün bir süreç yaşanılmaktadır. Katılımcıların eylemlerini ifade edebileceği ve kişisel olarak keyif alınabileceği bir aşamayı temsil etmektedir. Bu aşamada bazen mevcut özellikler dikkate alınmalı, bir konu veya konunun tanımlanmasıyla başlanmalı, bazen de belirlenen hedefe ulaşmak için planlanan adımlar izlenmelidir. Konu veya konu seçimi grup üyelerinin geçmiş deneyimlerine ve çalışma grubunun hedeflerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Belirlenen hedefe ulaşmak için yapılan doğaçlamalarda bir sonraki adımları planlamak için gerekli adımlar atılmaktadır. Çoğu atölye çalışmalarının beklenenden daha kapsamlı bir biçimde yaşanması ve belirlenenden daha uzun zaman alması bu aşamada yaratıcılık sürecinin işlemesi ile açıklanabilir. Takım lideri bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır çünkü liderin belirli hedefleri vardır ve ekibiyle birlikte bu hedeflere ulaşmaya çalışmaktadır. Doğaçlamalar her yaratıcı drama etkinliğinin bel kemiğini oluşturan önemli bir aşaması olmaktadır (Üstündağ, 1998, s. 32-33).

Tüm bu canlandırmalar sonucunda ortaya çıkan oluşumlar üzerine bir sonraki aşamaya devam edilebilir.

2.2.2.3 Değerlendirme-Tartışma

Isınma çalışmalarıyla başlayan, oyunlarla devam eden ve doğaçlamalarla zenginleşen bir sürecin son aşamasını değerlendirme oluşturmaktadır. Bu aşamada liderler, uygun bir zamanda veya çalışma sonuna doğru çeşitli yollarla geri bildirimler toplamaktadır. Değerlendirme, bir tartışma başlatmayı, "Ne yaşadınız?", "Neler hissediyorsunuz?", "Nerede zorlandınız?" gibi bilgileri ele almayı ve bunların ayrıntılarını kapsamaktadır. Lider, bu süreci yönetmekte ve kendi gözlemlerini de paylaşmalıdır. Bu aşama, yaratıcı dramının vazgeçilmez bir parçasıdır ve burada değerlendirme ile yaratıcı dramının amaçları birleştirilmektedir. Katılımcıların, bakış açılarına, tutumlarına, ilgi yoğunluklarına, gelişimlerine ve deneyimlerine tanıklık edilmekte, bu sürecin önemi belirlenmekte, duygular ve düşünceler paylaşmakta, ortaya çıkan sonuçlar üzerine tartışmalar yapılmaktadır. Öğrenilenlerin yaşantılara

nasıl etkili olabileceği ve dramanın nasıl algılandığı konuşulur. Bu aşama bilgi paylaşımı için önem taşımaktadır. Böylelikle lider rehberliğinde etkili bir çalışma yapılmış olacaktır (Üstündağ, 1998, s. 33-34).

Yaratıcı drama, bilgiyi ezberlemenin yanı sıra bilineni sorgulayarak, kişinin kendi bilgisini yaratarak bilginin akılda kalmasını teşvik eden bir eğitim yaklaşımı olmaktadır. Bu yöntem günümüz eğitim programlarına entegre edilerek duyuşsal ve davranışsal özelliklerin bir bütün olarak ele alınması hedefine ulaşabilmektedir. Yaratıcı drama eğitim programlarının işlevleri, içeriği, öğrenme detayları ve gelişimsel bileşenleri stratejik olarak yapılandırılabilir. Bu yaklaşım onların dünyayı daha iyi anlamalarını, çevreleriyle, diğer insanlarla ve kendileriyle iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle yaratıcı drama etkili bir alternatif yöntem olarak kullanılmalıdır (Üstündağ, 1998, s. 34).

Gallagher'e sorulan "Drama nasıl çalışır?" sorusuna yanıtı ve açıklamaları şu şekilde özetlenebilmektedir (Gallagher, 1997, s. 380);

1. Bireyler, farklı bir hayat yaşıyormuş gibi pratik yapmaya ihtiyaç duyarlar.
  - Drama işbirliğine dayanır.
2. Bireyler, deneyimlemeye çalıştıkları duruma dair bilgilerini kullanmak zorundadırlar.
  - Drama, hayata yeni deneyimler kazandırır.
3. Bireyler iki farklı dünyayı birbirine karıştırmadan yaşayabilmelidirler.
  - Drama, gerçeikle kurgu ve fanteziyi birleştirerek daha uyanık bir bakış açısı sunar.
4. Bireyler, ne yaptıklarının farkında olarak ve farklı düşünebilme yeteneklerinin farkında olarak ortak bir anlayışı sürdürebilmelidir.
  - Drama karşılıklı destek ve ilgiyle insanlara farklı çalışma kapasitesi sağlayarak bireysel düşünme bütünlüğünü güçlendirir.
5. Bireyler, düşüncelerini, duygularını ve eylemlerini birbirlerine ifade etmelidir. Bu olmadığında, grup içinde ne yapıldığını anlamak zorlaşır.
  - Drama iletişimde netlik sağlar.
6. Drama, genellikle sembolik bir biçimde nesnelere kullanır.
  - Drama, yansıtmayı teşvik eder. Semboller sıradanlaşabilir ve sıradan nesnelere sembolik anlamlar kazanabilir.

7. Bireyler, karşıdakilerin alışılmadık durumlar karşısındaki eylemlerini yorumlama becerisine sahip olmalıdır.

- Drama, çeşitli zorluklardan nasıl çıkılabileceğini gösterir. Bu da davranışları ve kapasiteyi test eder (Bağatır, 2008, s. 58-59).

Drama çalışmalarında, başlangıçta ısınma çalışmalarıyla başlanması grubun bedensel ve psikolojik olarak drama sürecine hazırlanması için önemli bir adımdır. Bu süreçte özellikle ocuk oyunları tercih edilirken beden odaklı oyunlar, yürüyüşler, ritim veya müzik eşliğinde ısınma hareketleri gibi etkinlikler de kullanılabilir. Isınma alışmaları, ana çalışmaya geçişi kolaylaştırmak ve katılımcıları sürece hazırlamak için yapılan ön hazırlık niteliği taşımaktadır. Bu nedenle ana çalışmaya yakın oyunlar seçilmesi önemlidir. Grupa oynanan oyunlar, grup dinamiğinin sağlanmasında büyük öneme sahiptir. Isınma çalışmalarının ardından, rol oynama çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalarda bireyler kendilerini keşfeder ve doğlama yeteneklerini geliştirirler. Rol oynama aşamasında, katılımcıların klişelere veya tiplere takılmadan gözlem yapma ve empati kurma yeteneklerini kullanarak rol almaları teşvik edilmeli, doğlama kullanımı ile durumları ve olayları rol yaparak anlamlandırılmalıdır (Bağatır, 2008, s. 55). Tüm bu süreç içerisinde yararlanılacak araç, gereç ve materyaller bulunmakta ve büyük önem taşımaktadır.

2.2.3 Dramada kullanılan araç, gereç ve materyaller

Drama süreci içerisinde, farklı tekniklerle çeşitli araç, gereç ve materyaller kullanılabilmesi mümkündür. Bu kullanım, nesnelerin orijinal işlevinden farklı bir biçimde algılanarak farklı amaçlar için kullanılması anlamına gelmektedir. Örneğin, bir cetvel ölçüm yapmak için kullanılabilmesi gibi drama ortamında bir telefon gibi kullanılabilir. Materyal ve araçların drama ortamında kullanılması, öğrencilerin çalışmalarını destekler. Kostüm ve dekor kullanımı dikkat çekerken, öğrencilerin oyunlarına daha iyi odaklanmalarını ve rol almalarını kolaylaştırır. Drama sürecinin yaratıcılığı, her türlü eşyanın malzeme olarak kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Bu süreçte en yaygın araçlardan biri müzik alarlardır, örneğin radyolar, mp3 çalarlar ve benzerleri. Görsel araçlar da sıklıkla başvurulan araçlar arasında yer almaktadır; fotoğraflar, resimler, posterler, drama liderleri tarafından hazırlanan eğitim materyalleri, yazılar ve gösterim tahtası gibi öğeler. Gerçek objeler de sahnelemeye katkı sağlamaktadır; kartonlar, resim kağıtları, el işi kağıtları, renkli kalemler, boyalar, oyuncaklar ve diğer eşyalar. Basılı malzemeler de etkili bir Şekilde kullanılabilir; kitaplar, dergiler, gazeteler, afişlerden kesilmiş haberler, yazılar, duyurular ve fotoğraflar gibi materyaller. Ayrıca slayt veya tepegöz

projektörleri gibi cihazlar da drama deneyimini desteklemektedir. Kullanılmayan eski eşyalar, modası geçmiş kıyafetler, ev eşyaları veya eski paralar gibi her türlü nesne, drama sürecinin içinde kullanılarak yeni anlamlar kazanabilir (Bağatır, 2008, s. 68).

Öğretmen etkinlik başında ve etkinlik esnasında öğrencilerle iletişim kurarken öğrencilerin anlayacağı sade ve yalın bir dil kullanmaya özen göstermelidir. Yapılacak olan etkinliğe katılım tamamen isteğe bağlı olmalıdır. Fakat öğrencileri davet edici ve özendirici bir tavırla yaklaşmalı, etkinliğe dahil edilmelidir. Öğretmen çalışma konusunu önerebileceği gibi, çalışmaya neyin konu olacağını belirtmeli fakat onları yönlendirmemesi gereklidir. Öğretmen drama esnasında müdahale edip yönlendirme yapacağı yerleri iyi bilmelidir. Bu durumlar şöyle sıralanabilir (Heathcote, 1968):

Etkinliğe başlangıcı bildirme,

Dramanın başlatılması,

Sahnenin tanıtılması, rollerin dağıtılması ve uygun malzemenin yerleştirilmesi,

Çocuklar pasif hissettiklerinde onları harekete geçirmek için sözlü talimatlar verme,

Etkinlik esnasında oyun tarzındaki süreci durdurarak grup veya belirli çocuklara sorular sorma,

Etkinliği sonlandırma,

Etkinlik sonrasında sorular sorma ve tartışmayı başlatma,

Drama etkinliğinden çıkarılacak dersleri ve öğretileri özetleme,

Etkinlikten sonra çocukları yönlendirmek amacıyla çalışmalar gerçekleştirme,

Çocuklara yaptıkları resim ve benzeri çalışmalar hakkında sorular sormadır (Bağatır, 2008, s. 76)

Öğretmen, her aşamada öğrenciye dahil olurken net ve özlü açıklamalar yapmaya ve ses tonuna dikkat etmeye özen göstermelidir. Öğretmen anlatımı güçlendirmek için beden dilini iyi kullanmalıdır. Etkinlikler arası bir geçiş yaratmalı ve devamlılık sağlanmalıdır. Çalışma sonunda hep beraber beyin fırtınası yapılmalı, açık uçlu sorular sorulması ve bu soruların tek bir doğru cevabı olması gerektiği göz önünde bulundurularak, eleştirilerin ve yorumların kişiye özel değil role yapılması gerektiği hatırlatılmalıdır. Drama etkinliklerinin asıl amacının çocukların empati becerilerini geliştirmesi ve diğer insanları anlayabilmeleri olduğu göz önünde bulundurularak çocuklardan çok iyi bir oyunculuk performansı beklenmemeli, aksine

doğaçlama yollarla anlık performanslarının geliştirilmesi üzerine yoğunlaşılmalıdır (Bağatır, 2008, s. 77).

Tüm bu bilgilere dayanarak insan yaşamında öğrenme, deneyimlerle şekillenmektedir. Bu oluşumda tüm duyularını kullanan insan, öğrenmeyi tüm yaşamına yayar ve kalıcı davranış kalıpları yaratır. Yapararak, yaşayarak, deneyimleyerek, hissederek ve öğrenerek hayatı boyunca benzer yaşantılarda karşılaşılan sorunların çözülmesinde kolaylık sağlamaktadır.

Alternatif öğrenme yöntemlerinden Yaratıcı Drama yöntemi birçok ders içeriği ile birleştirilebilmektedir. Aktif öğrenen öğrenci bilgiyi özümseyip kalıcı öğrenme sayesinde günlük hayatında kullanabilmektedir. Temel derslerin yanısıra sanat eğitimi için de faydalı olmaktadır. Görsel Sanatlar dersinin müfredat konusu olan Çağdaş Sanat Akımları öğreniminde karşılaşılabilecek kavram ve detaylar olabileceği yadsınamaz bir gerçektir. Bu yüzden Görsel Sanatlar dersinde Çağdaş Sanat Akımları konusunu Yaratıcı Drama yöntemi ile işlemek mümkündür.

2.3 Çağdaş Sanat Akımları

Çağdaş sanat akımları, 20. yüzyılın sonlarından itibaren sanat sahnesinde ortaya çıkmış olup, sanatın evrimini ve çağımızın toplumsal, kültürel ve teknolojik değişimlerini yansıtmaktadır. Modernizmin ardından ortaya çıkmış ve bir dönemle sınırlı kalmaksızın süregelmiştir. Resim sanatı dahil tüm sanat disiplinlerini köklü bir şekilde etkilemiş olan bu akım, geleneksel sanat normlarına karşı bir başkaldırıyı temsil eder ve sanatın tanımını ve işlevini kökten değiştirmiştir. Ön plana çıkan özellikleri toplumsal, politik ve kültürel davranışlara son derece duyarlı olmasıdır.

Sanat anlayışında kırılmalara neden olmuş Çağdaş Sanat sanatçılarının yaklaşımlarına değinmek gerekirse Pablo Picasso, Marchel Duchamp gibi birçok sanatçıdan bahsetmek mümkündür. Bu şekillenme süreci içerisinde sanat anlayışında birçok önemli değişimler ile karşılaşılmaktadır. Picassonun yapmış olduğu kolajlar sayesinde günlük yaşamdan nesnelere tuvalerde yerini almış ve bunu Marchel Duchamp'ın hazır nesnelere sanat nesnesi olarak kullandığı büyük kırılma izlenmiştir. Bu hareketler arasında öne çıkan ve günümüz sanatını hala etkilemeye devam eden temel eğilimler; Empresyonizm, ekspresyonizm, kübizm, fütürizm, dadaizm, sürrealizm ve soyut sanattır.

2.3.1 Empresyonizm (İzlenimcilik)

Empresyonizm sanat tarihinde önemli bir yere sahiptir. Akımın etkileri kendinden sonraki sanatçılara ilham olmuş ve olmaya devam etmektedir. Bu sanatçılardan birisi olan Claude Monet izlenimleriyle ve yaptığı çalışmalarla akıma ismini vermiştir.

Fransa'da 1870'lerde ortaya çıkan bu sanat akımı, bütün sanat dallarını etkileyerek sanatçının öznel duygu ve gözlemlerini ifade ettiği bir anlayışı temsil eder. Bu akımda, sanatçı izleyici rolünden çıkıp kendisi bir "özne" haline gelir ve nesnel bilgiye değil gerçeğin daha derin ve içsel yanına ulaşmaya yönelir (Kahraman, 2005, s. 52)

Edouard Manet, Claude Monet, Camille Pissarro, Berthe Morisot, Joseph Mallord William Turner ve Paul Cézanne gibi sanatçılar, bu akımın öncüleri arasında yer almaktadır. Empresyonist akımın savunucularına göre, resim sanatında önceden kabul gören biçim ve dış görünüş anlayışının yerine renk, ışık ve mekan gibi kavramların daha serbest bir şekilde kullanılması gerektiği düşüncesi benimsenmektedir. Ressamlar, kendi duyularını sanatlarına yansıtma fırsatı bulmuşlardır. Empresyonist sanatçılar, geleneksel kuralları terk ederek, görsel deneyimleri ve subjektif duyguları ön plana çıkarmışlardır (Serullaz, 1983, s. 7). Bu sayede sanatlarına daha bireysel bir yaklaşımla dokunuş katmış ve izleyiciyi duygu ve izlenimlerin zenginliğiyle etkilemeyi hedeflemişlerdir. Tüm bu süreç, sanatçının kendisini ifade etme yolculuğunu barındırmaktadır (Kahraman, 2005, s. 52).

Empresyonist resimler ilk kez Paris'te sergilenmiştir. Resimler, lekesele dokunuşlarla uygulanan boya teknikleri nedeniyle bitmemiş bir görünüm sergilediği için eleştiri ve aşağılamayla karşılaşmıştır. Bu olumsuz durum zaman içerisinde yok olmuş empresyonizmin sanatın sınırlarını genişlettiği ve sanatçıya daha özgür bir ifade alanı sunduğu kabul görmüştür (Göğebakan & Kılınç, 2020, s. 20). Monet ve diğer empresyonistler ışık değişmeden doğada renk izlenimi yakalamak için gevşek, cesur renk vuruşlarıyla dışarda çok hızlı bir şekilde resim yapmışlardır. Böylelikle empresyonist sanatçılar, göz duyarlılığı ile görüntü formunu sentezleyerek anlık bir izlenim şeklinde resimlerine yansıtılmışlardır (İpşiroğlu & İpşiroğlu, 2017, s. 19).

Doğada yaptığı çalışmalar ile bilinen Claude Monet'in tablolarında belli başlı özellikleri Monet'in tabloyu boyaması sırasında yavaş yavaş ortaya çıkmıştır. Monet yüzdeki ve açık renk elbiselerdeki gölgeleri koyu tonlarla değil, yeşiller, mavilerle göstermiştir. Böylece nesnelere biçiminden ayrı olan bir renk oyunu yaratarak nesnelere biçimini parçalamıştır. Monet, değişen ışık ve değişen atmosfer koşullarına cevap olarak renk ve renk değişimlerinin geçici etkilerine özellikle ilgi

duyulmuştur. Suyun hareketli yüzeyinin, güneşin kırmızı ve turuncu ışınlarının birleşimi empresyonist eserler için önemli bir ilham kaynağı olmuştur.

Şekil 2.1 Claude Monet, Gezinti, 1875, Tuval üzerine yağlı boya, 100 cm × 81 cm (39 in × 32 in), Ulusal Sanat Galerisi (Monet, 1875)

Claude Monet'in 1875 tarihli tablosu olan "Gezinti" (Fransızca: La Promenade), aynı zamanda Yürüyüş, Güneş Şemsiyeli Kadın, Madam Monet ve Oğlu gibi farklı adlarla da anılan bir eserdir. Bu tabloda ressam, Argenteuil'de yaşadığı bir yaz günü eşi Camille ve oğlu Jean ile birlikte bir tepecikte resmetmiştir. Eser, 100 x 81 cm boyutlarıyla, Monet'in 1870'lerde yaptığı en büyük eserlerinden biridir. Tablo, ailenin günlük hayatından bir kesiti yansıtmaktadır. Mavi gökyüzü altında, elinde yeşil şemsiyesi ve beyaz elbisesi ile yürüyen figür, yukarıdan izleyen bir bakış açısıyla tasvir edilen Madam Monet'dir. Arka planda kulaklıkları altı-yedi yaşlarındaki Jean Monet durmaktadır. Resmin yukarı doğru güçlü bir perspektif oluşturduğu görülmektedir (Monet, Gezinti, 2021).

Süregelen sanatsal tartışma ve gelişmeler, yeni akımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Beraberinde ise Cezanne'nin geometrik formları esas alan anlayışıyla, Gauguin'in yerli resimlerindeki primitif etkisi, Matisse'in renkçi anlayışı ve Van Gogh'un melankolik iç dünyasını betimleyen resim anlayışı ile dışavurumcu resim sanatının doğuşuna, tarihsel olarak zemin hazırlanmıştır (Baysal, 2021, s. 164).

2.3.2 Ekspresyonizm (Dışavurumculuk)

Bütün dönem ve kültürlerden bağımsız olarak ele alındığında Dışavurumculuk gerçek yardımı ile eser üretmenin en öznel yoludur. İzlenimciliğin ışık ve renk ile donanmış olağanüstü görünümleri dışavurumculuğun çıkış noktasını oluşturmaktadır (Baysal, 2021, s. 164).

Sanatçılar, dış dünyadaki taklit etmeye dayalı İzlenimci sanata karşı çıkmışlardır. Dışavurumcu sanatçılar, onların görüşüne göre, sanatın gerçekliğini yansıtmamanın sadece nesnel imgeleri resmetmekle değil, aynı zamanda duygusal deneyimi ifade etmekle mümkün olduğuna inanmışlardır. Buna göre, sanat gerçekliği yalnızca görülenlerin birimleri değil, aynı zamanda hissedilenlerin derinliklerinde bulunur. Dolayısıyla ekspresyonizmle ilgili anlatımlar, yeni bir sanat biçiminin doğduğunu ve bu yaklaşımın geçmişteki sanatla benzerlik taşımadığını anlatır. Yani sanatın yepyeni bir oluşumuna işaret etmektedir (Bahr, 2002).

Ekspresyonizm, kişinin iç dünyasını ifade etme şekli olarak da kabul edilmektedir. Doğal görünümün ikinci planda olduğu bu akımda sanatçılar, içlerini sıkıştıran acılar, çaresizlikler ve baskılara isyanlarını renk ve formları kullanarak ifade etmektedirler. Yapıtlarında, kadın bedenlerini çirkinleştirerek portreleri ve ifadeleri dehşet verici, tiksindirici veya karnaval maskeleri gibi betimlemişlerdir. Dış gerçeklik, sanatçıların ilk defa kendilerini özgür biçimde yorumlayabilmeleri ve yansıtmalarıyla yeni bir boyut kazanmıştır.

Bu bağlamda sanatçılar, içinde bulunduğu çağın bunalım ve kaos ortamını sanatsal üretimleriyle gözler önüne sermeyi amaçlamıştır. Sanatı araç olarak kullanarak estetik kaygı gütmeyen toplum üzerinde sarsıntı yaratarak onları geleceğe hazırlamak sanatçıların asıl hedefi olmaktadır.

Edward Munch, korku, sevgi, nefret gibi duygularını tuvaline yansıtmıştır (Elmas, 2005, s. 287). Aynı zamanda Modigliani, M. Beckmann, O. Kokoschka, Munch, Kirchner, Nolde, Rouault, bu akımdan etkilenen sanatçılar ve bu akımın öncülerinden bazılarıdır (Süzen, 2018, s. 21). James Ensor'un dışavurumculuğun ortaya çıkış ve gelişme süreçlerindeki katkıları da göz ardı edilemez. Sanatçı 19. yüzyılın son on yılında dışavurumcu etkilerin habercisi olan kişisel bir dil ve eleştirel yaklaşımla betimlenmiş maske ve kişilerle dolu bir resim dünyası kurmuştur (Gençler, 2015, s. 20).

Şekil 2.2 James Ensor, Maskeler ile Otoportre, 1899, Tuval üzerine yağlı boya, 120 x 180 cm (Ensor, 1899)

Eserlerinde toplumun yaşam tarzını gösterirken maskeleri kullanarak yeni bir yaklaşım geliştirmiş ve aynı zamanda toplumsal süreçlere alaycı bir eleştiri sunmuştur. Düşsel semboller ve gizlenmiş figürler, modern insanın içine düşmüş çatışmayı ifade etmektedir (Nezir, 2010, s. 62).

Resimde Ensor kendisini, yaptığı maskelerin arasında kendi portresini gerçekçiliğiyle resmetmiştir. Resimlerinde maskelerin saklanmasını rahatsız edici bir biçimde kullanmaktadır. İnsanın kötü niyetli, ikiyüzlü, hatta zararlı yönlerini maskeler ile göstermek istemektedir.

2.3.3 Dadaizm

Fransızca'da "zevk için binilen at" anlamına gelen "dada" sözcüğü rastgele bir sözlükten alınmıştır. Dadaizm, savaşın etkisiyle geleneksel ahlaki, politik ve estetik inançların ortadan kalktığını ilan etmiştir. Bu akım, alışlagelmiş ve sınırlı disiplinlere karşı isyankar bir tutum sergileyerek, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından meydana gelen toplumsal çöküşün bir yansıması olarak meydana gelmiştir. Dadaistler, estetik ve sanatın temel prensiplerini göz ardı ederek sınırsız malzeme ve teknik kullanarak resimler yapmıştır (Süzen, 2018, s. 23).

Dadaist çalışmalarında, Birinci Dünya Savaşı'nın etkileri olarak ortaya çıkan tahribat, çaresizlik, güven eksikliği ve hüsran gibi olumsuz duyguların yansımaları gözlemlenebilmektedir. Aynı zamanda, kentsoylu sınıfa karşı duyulan tikslenme, kültürün bireyi kuşatması, esarete duyulan öfke gibi duygular da eserlerde başkaldırı niteliğinde ortaya çıkmaktadır. Dadaistlere göre, insan ruhunun özgürlüğü için mevcut düzenlerin tamamen yıkılması gerekmektedir. Marcel Duchamp, Dadaistlerin öncüsü olarak kabul edilir ve dönemin "sanat için sanat" anlayışına karşı "düşünce için sanat" anlayışını ortaya koymuştur. Duchamp, hazır yapımlarıyla başlayan ve objeyi temel alan bir yaklaşımı benimsemiştir, zamanla ise objeyi reddedici bir duruma gelmiştir (Richter, 1993).

Dadaizm, geleneksel sanata karşı olan estetik durumları, rastlantısallık sonucu oluşan olayları, kuralların olmayışını savunan; ve var olan sanat, savaş, toplum, gelenek, din ve ahlaki değerleri reddeden ve bunları hafife alan bir akımdır. Dadaizm, yaratıcı ve soyut sanatı canlandırma, yeniden hareket kazandırma arayışı içindedir. Dadaistlere göre, Dada bir sanat akımı değil özellikle sanata karşı duran bir kavramdır. Çünkü Dadaistler estetik kaygı gütmeyen eserler ortaya koymaktadır (Baskıcı, 2012, s. 35-47).

Şekil 2.3 Marchel Duchamp, Çeşme, 1913, Fotoğraf (Çeşme, 1913)

Dadaizm sanatının liderlerinden Marcel Duchamp, hazır nesne kullanan ilk sanatçıdır. Duchamp, nesnelere, kendi orijinal kullanım şekli doğrudan sanat eserleri haline dönüştüren bir yaklaşımla geliştirmiştir. Bu sanat eserleri ironik bir anlam taşımaktadır ve geleneksel sanat eserleri arasında farklılığı ile dikkat çekmiştir

ve yerini almıştır. Duchamp, bu tür çalışmalarını "yardım edilmiş hazır yapıt" olarak adlandırmaktadır (Paz, 2000, s. 139-149).

Bu çalışmasını, R. Mutt sahte imzasıyla imzalamış ve bu çalışmasına 'Çeşme' ismini vermiştir. Duchamp'ın bu eylemi, imzanın, eserin niteliğinden daha önemli görüldüğü sanat piyasasını yadsımakla kalmamış, bireyi sanat üreticisi kabul eden ilkesini de köklü bir şekilde sorgulamıştır (Jameson, 2005, s. 17).

Marcel Duchamp, Kurt Schwitters, Max Ernst, Hans Arp, Francis Picabia ve Raoul Hausmann, önemli Dadaist sanatçılardır (Süzen, 2018, s. 23). Geleneklere karşı sert bir tavır sergileyen Dadaizm, Sürrealizm gibi akımların ortaya çıkmasına da uygun bir ortam yaratmıştır.

2.3.4 Sürrealizm (Gerçeküstücülük)

1916 yılında başlayan ve uzun süren bir modern sanat hareketidir. Soyut formlar, hayali mekanlardaki düzenlemelerde gözlemciyle bir araya gelip bir sanat eseri meydana getirmektedir. İlkel toplum sanatı ve yapıtları, sürrealistlerin odak noktasını oluşturmaktadır. Sürrealizm, Dadaizm gibi geleneksel sanat biçimlerine ve burjuva değerlerine karşı durmaktadır. Antmen (2008, s. 136)'e göre gerçeküstücüler, sanatsal yaratıcılığın bir uzantısı olarak bilincin ötesine geçmeyi, arzuların ve kaygıların gerçek kökenine inebilmeyi amaçlarlar. Onlara göre, bilinçaltı daha önce bastırılmış, sanatsal yaratıcılıkla dolu bir depodur ve mantık bu depoya girişi sınırlar. Bu kiliti açmak için mantığı dışlamış ve mucizevi konuların, formların ortaya çıkmasına olanak tanınmaktadır. Giorgio de Chirico, Max Ernst, Jean Arp, Yves Tanguy, Alberto Giacometti, Salvador Dali, Francis Picabia, Marc Chagall, Rene Magritte, Frida Kahlo, Paul Delvaux, Joan Miro, Man Ray ise sürrealizmin önde gelen sanatçıları arasında sayılmaktadır (Süzen, 2018, s. 23-24).

Sürrealist eserler, genel bir ifadeyle sanatçıların bilinçaltı görüntülerini oluşturmaktadır. Sanatçılar, bilinçaltını farkında olmadan sanatlarına aktarırken dış dünyadaki nesnelere kendi dünyalarındaki anlamlarıyla ele almaktadırlar. Mantık ve irade devre dışı bırakıldığından, sürrealist akımda sanatçıların eserlerinde kullanılan imgeler, diğer akımlara göre daha belirgin bir şekilde bilinç ötesi mekanizmalara ulaşmaktadır (Göğebakan & Kılınc, 2020, s. 24). Sürrealistlerin getirdiği otomatizm konsepti, resim sanatında önemli bir değişikliğe yol açmıştır. Bu eylem, insanı sadece düşünen bir varlık olarak değil, aynı zamanda hareket eden ve duyguları olan bir birey olarak gören varoluşçu perspektifin sanattaki yansımasıdır. Sürrealizm, sadece sonraki sanat akımlarını etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda farklı disiplinlere, örneğin felsefe, sosyoloji, psikoloji gibi çeşitli bilim alanlarına da

derinlemesine etkilerde bulunmuştur. Sürrealist akımın, 20. yüzyılın zorlu dönemlerinden biri olarak kabul edilen dönemde ortaya çıkmasının tesadüf olmadığı görülmektedir. İnsanların benlik duygusunu kaybetme noktasına geldiği travmaların bilinçaltındaki yankılarına odaklanması, sürrealizmi sanat dünyasında özel bir konuma taşımaktadır (Antmen, 2008, s. 133-138).

Şekil 2.4 Salvador Dali, Belleğin Azmi, 1931, Yağlıboya, 24 x 33 cm, Çağdaş Sanat Müzesi New York (Dali, 1931)

1931 tarihli Belleğin Azmi ya da Eriyen Saatler olarak da bilinen eser, İspanyol sanatçı Salvador Dalí'nin ikonik tablolarındandır. Resmin merkezinde, Dalí'nin kendisini yansıttığı düşünülen bir figür yer aldığı görülmektedir. Bu figürün yanı sıra, dikkat çeken tabloda dört adet saat bulunmaktadır ve bunlardan üç tanesi sıradışı bir şekilde eriyen, yumuşak ve esnek bir dokuda tasvir edilmiştir. Masada bulunan saatlerden birinin üzerine karıncalar kaplamıştır, diğerinin üzerinde ise tek bir sinek bulunmaktadır. Dalí'nin sürrealist döneminde yarattığı bu eser, yalnızca bir A4 kağıdı kadar küçük bir boyuta sahip olmasına rağmen zaman içinde sürrealizmin resimsel sembollerinden biri haline gelmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın metodolojisine bağlı olarak araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama yöntemi ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, görsel sanatlar dersi müfredatına dahil olan "çağdaş sanat akımları" konusunun, yaratıcı drama yöntemi ile öğretiminin öğrenci başarısına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, araştırma "kontrol gruplu, ön test-son test deneysel desen"i temel alarak planlanmıştır.

Araştırmalarda deneysel yöntemin kullanılmasının bazı sebepleri vardır. En temel neden yenilikçi öğrenme yöntemlerinden birini denerken, yeni bir uygulama planlarken veya yeni bir sınıf düzeni kurarken bu unsurların etkinliğini araştırmak, sonuçlar olumluysa bundan faydalanarak benzer yöntemler veya konular ile ilgili önerilerde bulunmaktır (Ekiz, 2009).

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Ankara ili Keçiören ilçesinde bulunan Biltem Koleji Anadolu Lisesi 12. Sınıfta öğrenim gören 20'si deney, 20'si kontrol grubunda olmak üzere toplam 40 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmakta olup, öğrenciler deney ve kontrol olarak 2 ayrı gruba ayrılmıştır. Çalışma grubundaki öğrencilerin şubelerine göre deney-kontrol olarak gruplara ayrılmasının sebebi, bu sınıfların okul yönetimi tarafından daha önce belirlenerek şubelere ayrılmış olmasıdır.

3.3 Verilerin Toplanması

Çalışma kapsamında ilk olarak anahtar kelimeler kullanılarak literatür taraması yapılmış ve konuyla ilişkili elde edilen yakın ve uzak ilişkili kitap, makale, tez ve internet kaynakları incelenerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılarak danışman ve araştırmacı tarafından hazırlanan sorulardan oluşan ön ve son test (EK-1) kullanılmıştır. Ön test öğrencilerin konuya ilişkin hazırbulunuşluklarının belirlenmesi için uygulanırken; son test ise klasik yöntemle kontrol grubuna,

belirlenen farklı bir yöntemle ise deney grubuna uygulandıktan sonra kullanılan yöntemlerin öğrenci başarılarına etkisinin belirlenmesi amacıyla uygulanmaktadır.

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla, öncelikle her gruba (kontrol-deney) ders öncesi ön test uygulanmıştır. Ders müfredatında yer alan çağdaş sanat akımları kontrol grubuna klasik anlatım yöntemiyle anlatılırken; deney grubuna ise yaratıcı drama yöntemi kullanılarak anlatılmış ve toplam iki hafta süren ders sonunda her iki gruba (kontrol-deney) son test uygulanarak son veriler toplanmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ön ve son testlerden alınan cevapların ortaya koyduğu sonuçlar araştırmanın sayısal verilerini oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri SPSS programıyla çözümlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının öğrenme başarıları ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve bu analizde bağımlı ve bağımsız t testleri gibi istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda araştırma bulgularına ulaşılmış ve bulgular yorumlanmıştır.

3.5 Araştırma Süreci

Araştırma sürecinde kapsamlı bir alan yazın taraması gerçekleştirilerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Nicel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüş olan araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen benimsenmiştir. Deney grubunu (n=20) oluşturan öğrencilerle iki hafta boyunca yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenirken, kontrol grubundaki öğrencilerle (n=20) ise klasik anlatım yöntemiyle ders işlenmiştir. Ön ve son testler ile veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. İstatistiksel analizlerde bağımsız örneklem ve bağımlı örneklem için t testi kullanılmıştır. Verilerin analiziyle elde edilen bulgulardan hareketle deney grubunda bulunan öğrencilere uygulanan yaratıcı drama yönteminin çağdaş sanat akımları konusunda gösterdikleri başarıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı ayrıca klasik yöntem ile drama yönteminin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkilerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

3.6 Uygulama Süreci

Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan çağdaş sanat akımları iki hafta boyunca Deney grubunu (n=20) oluşturan öğrencilerle yaratıcı drama yöntemiyle işlenirken, kontrol grubunda bulunan öğrencilerle (n=20) klasik anlatım yöntemiyle işlenmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan tüm öğrencilere elde edilecek verilerin araştırmacı tarafından saklanacağı ve kişisel bilgilerinin üçüncü şahıslarla paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir.

Gruplarla (deney-kontrol) yürütülen iki haftalık derslerde uygulanan yöntemlere ilişkin süreç detaylarına aşağıda yer verilmiştir.

3.6.1 Deney grubu yaratıcı drama yöntemi uygulama süreci

Deney grubu ile işlenecek ders öncesinde öğrencilerle tanışılmış, yapılacak araştırma ve süreç hakkında bilgi verilmiştir. İşlenecek konuya ilişkin hazırbulunmuşluklarının ölçülmesi amacıyla ön testler dağıtılmış ve cevaplamaları istenmiştir.

İşlenecek dersin konusu hakkında genel bilgilendirme yapıp sınıf ortamı hazırlanmış ve uygulama esnasında kullanılacak malzemeler, kostüm ve kıyafetler öğrencilere tanıtılmıştır. Bu kostüm, kıyafet ve nesnelerin aslında yapılacak olan etkinlik için sembolik olduğu anlatılmıştır. Çalışma detaylarını öğrenen öğrencilerin oldukça heyecanlı ve istekli oldukları görülürken, bir kısmının “nasıl olacak, ben yapamam” şeklinde kaygılandıkları gözlemlenmiştir. Uygulanacak yaratıcı drama yönteminin asıl amacının iyi bir oyunculuk performansı göstermeleri olmadığı aksine anlık performanslarla doğaçlama yaparak, ilgili konuyu canlandırmalarının yani kendilerinin aktif olarak sürece katılmalarının kalıcı öğrenme sağlayabilmeleri için önemli olduğu hakkında yapılan detaylı açıklamalar sonrasında öğrencilerin kaygılarının ortadan kalktığı ve tamamının sürece aktif katılım sağladıkları görülmüştür.

Çağdaş sanat akımları konusuna sözlü bir giriş yapılmıştır. Öğrencilere yaratıcı drama etkinliğine başlamadan önce onları etkinliğe hazırlamak amacıyla ısınma çalışmaları yapılacağından bahsedilmiştir. Isınma için öncelikle öğrencilerin sınıf içinde yürüyüş yapmaları istenmiştir. Tüm süreç boyunca arka planda Evgeny Grinko -Jane Maryam ve Evgeny Grinko - Valse parçaları çalmış, perdeler kapatılmış ve öğrencilerin bir derslikte değil de bir tiyatro sahnesindeymiş gibi hissetmeleri sağlanmıştır. Yapılan yürüyüşler esnasında çağdaş sanattan bahsedildikten sonra öğrencilerin gruplara ayrılması ve empresyonizm, ekspresyonizm grupları oluşturmaları istenmiştir. Bu durum her öğrencinin çalışmaya katılmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Alıştırma ve ısınma süreci içinde öğrencilerin bir kısmının geri planda kalmak istediği gözlemlenmiştir. Isınma çalışmalarının sonunda ise öğrencilerin tamamının çalışmalara dahil olarak kaygılarının ortadan kalktığı görülmüştür. Oluşturulan gruplara sahip oldukları özellikler anlatılmış ve akımlarını benimsemeleri sağlanmıştır. Eser örnekleri

gösterilmiş ve canlandırmak istedikleri eserlerin hangileri olduğunu belirlemişlerdir. Eserlerde yer alan objelere benzer objelerin kullanılması için öğrencilere yaratıcı fikirler verilmiş ve öğrencilerin de kendi yaratıcı fikirlerini ortaya koymaları istenmiştir. Sonrasında etkinlik öğrencilere bırakılmış ve aldıkları bilgileri doğaçlama yaparak canlandırdıkları oyunları izlenmiştir. Ardından sırası ile grupların kendi akımlarından bahsederek karşılıklı olarak sohbet etmeleri istenmiştir. Herkes kendi akımını savunurken bir anda aralarında bir çekişmenin başlamış olduğu görülmüştür. Etkinlik durdurulup grupların değiştirilmesi istenmiş böylelikle her öğrencinin iki akımı da savunarak iki akım ile ilgili dönem özelliklerini, benzerlik ve farklılıklarını anlamaları sağlanmıştır. Sohbetin ardından sıra sanatçıların ve sanat eserlerinin öğrenciler tarafından canlandırması kısmına gelmiştir. Bazı öğrenciler bir sanatçı olmak isterken bazıları o eserleri canlandıran karakterler olmak istemişlerdir. Etkinlik esnasında süreç zaman zaman durdurulmuş ve grup olarak veya kişilere yönelik sorular sorulmuş araştırmacının müdahaleleri ile doğru bilginin aktarılması sağlanmıştır. Empresyonizm akımı için Claud Monet'in Şemsiyeli Kadın eseri ve Van Gogh'un Sargılı Kulaklı Otoportre eseri canlandırmalar yapılmıştır. Şemsiyeli Kadın eserinde bir kişi model olup şemsiyesi ile bir tarlada geziyor rolü yapmış ve birkaç öğrenci ise onu resmeden sanatçı olarak modele yön vermiştir. Bu esnada öğrenciler arasında sohbet ve diyaloglar gerçekleşmiştir. Öğrencilerin arasından bir kişi ise Van Gogh olmak istediğini belirterek kulağını neden kestiğine dair bir doğaçlama yaparak güzel bir performans göstermiştir. Öğrencilerin kahkahaları ve sanatçıya sorduğu sorular ile beraber Van Gogh kendi portresini çiziyor gibi roller yaparak adeta bir tiyatro sahnesi ortaya çıkmıştır. Ekspresyonizm akımı için ise Edvard Munch'ın Çığlık tablosu ve James Ensor'ın Maskelerle Otoportre eseri canlandırılmıştır. Maskelerle Otoportre eseri için öğrenciler kılık değiştirmiş herkes yüzünde farklı bir ifade ile bir tablo görüntüsü canlandırmışlardır. Bu esnada fotoğraflar çekilmek istemişlerdir. Ders sonuna yaklaşıldığında etkinlikten çıkarılması gereken sonuçlar öğretmen ve öğrenciler tarafından özetlenmiştir. İlk ders süreci bittiğinde öğrencilerden sürenin yeterli gelmediği, daha uzun sürelerde ders işlemek istedikleri gibi geri dönütleri alınmış ve deney grubu için ilk ders günü tamamlanmıştır.

İkinci hafta çalışmanın devamı olarak sınıfa gidildiğinde öğrencilerin erkenden geldiği ve yanlarında kullanacakları farklı materyaller getirdikleri görülmüştür. Öğrencilerden istenmeyen bir şeyi bile severek kendi iradeleriyle yapmış olmaları aslında bize yaratıcı dramının öğrencilerin ne kadar ilgisinin çektiğini ve öğrencilerin derse severek ve isteyerek gelmelerini sağladığı görülmüştür. İkinci hafta konusu olarak Dadaizm ve Sürrealizm akımları üzerinde durulacağı açıklanmış, kısıtlı

zaman olabildiğince verimli kullanılmaya çalışılmıştır. İlk hafta uygulanan tüm hazırlıklar yeniden uygulanmış bu defa öğrencilerin de katılımı ile bu süreç hızlanmıştır. Dadaizm akımı için bilgiler verildikten sonra Çeşme isimli eserinin canlandırılması için küçük bir çocuk pisuvarı kullanılmış ve öğrenciler başta bu durumu gariptense bile mantığını öğrendiklerinde aşırı ilgilerini çekmiştir. Arka planda çalan müzik eşliğinde savaş yılları anlatılmış ve öğrencilerin o döneminde yaşananları empati yapması sağlanmıştır. Yine bir sanatçı olmak isteyen öğrencinin katılımı ile eser değerlendirilmiş ve eleştirel bakış açılarıyla öğrenciler birer sanat izleyicisi olarak duygularını aktarmıştır. Sürrealizm için ise Salvador Dali olmak isteyen öğrenciler kendilerine bıyık çizmiş ve rüyalarını resmetmiştir. Belleğin Azmi eseri için ise getirilen saatler kullanılmış bir masanın üzerinde saatler bir kompozisyon oluşturularak eser benzeri bir görüntü yapılmaya çalışılmıştır. Öğrenciler zorlandıkları anda aslında bunların nesnel olarak değil beyinlerinde canlandırmaları gerektiği yani her şeyin hayal gücünden ortaya çıktığı düşündürülerek Sürrealizm kavramı üzerinde fikir edinmeleri sağlanmıştır. Sadece bu akımlar üzerinde değil derslerin işlendiği esnada diğer akımlardan ve dönem özelliklerinden de bahsedilmiş ilgili konunun geneline hakim olmaları sağlanmıştır. Tüm süreci sınıfça gözden geçirip, bilgileri tazeleyip, beyin fırtınaları ile yeni sohbetler edildikten sonra etkinliğin sonlandığı bildirilmiştir. Öğrencilerin bu deneyimden oldukça keyif aldıkları geri bildirim alınmış ve diğer derslerde de bu şekilde ders işlemek istediklerini ifade etmişlerdir. Dersin bitmesiyle kendilerine dağıtılan son testlerin cevaplanması istenmiştir. Oldukça kısa sürede cevaplandırılan son testlerin ardından öğrencilere katılımlarından dolayı teşekkür edilerek vedalaşılmıştır.

3.6.2 Kontrol grubu geleneksel yöntem ile uygulama süreci

İlk hafta kontrol grubu ile tanışılmış, yapılacak çalışmanın detayları anlatılmış ve hazırbulunuşluklarını ölçmek üzere ön test sorularını cevaplamaları istenmiştir. Derste klasik anlatım yöntemi kullanılmıştır. Dersin klasik anlatım yolu ile işleneceğini öğrenen öğrencilerden olumlu veya olumsuz geri bildirim alınmamıştır. Çalışma grubunu oluşturan kontrol grubu öğrencilerinden derse aktif olarak katılım sağlayanların sanata ilgisi olan öğrenciler olduğu; diğer öğrencilerin ise bu dersi sadece sıradan bir ders olarak gördükleri gözlemlenmiştir. Dersin bitimine yakın öğrencilerin bir kısmının sıkıldığı, bir kısmının uykusunun geldiği gözlemlenmiş ve ders sonlandırılmıştır.

İkinci hafta kontrol grubu ile klasik anlatım yöntemiyle ders anlatımı devam etmiş ve öğrencilerin ilgisinin giderek dağıldığı gözlemlenmiştir. Kontrol grubuyla işlenen ders

bittiğinde son testler dağıtılmış ve cevaplamaları istenmiştir. Öğrencilerin soruları cevaplarken oldukça gergin oldukları fark edilmiştir. Son testlerin cevaplanmasının ardından öğrencilere katılımlarından dolayı teşekkür edilerek vedalaşılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1 Birinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Görsel Sanatlar dersinde, Çağdaş Sanat Akımları konusunun Yaratıcı Drama yöntemiyle ders işlendiği deney grubunda, ön test ile son test cevapları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı alt amacı incelenmiştir. Ön test ve son testlere verdikleri cevaplar ile, bağımlı örneklem t-testi kullanılarak veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Bu alt amacın test edilmesi için gerçekleştirilen istatistiksel işlem ile elde edilen sonuçlar 4.1 numaralı çizelge üzerinde sunulmuştur.

Çizelge 4.1 Deney grubundaki öğrencilerin ön test son test puanlarının karşılaştırılması

Grup	Test	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Deney	Ön test	20	5,75	1,55	-16,449	19	0,000
	Son test	20	13,25	1,11			

*p<0,05

Çizelge 4.1'de sunulan deney grubunun ön test ve son test puanlarına dair verilerden anlaşılacağı üzere, deney grubu öğrencilerinin hazırbulunuşluklarını ölçmek amacıyla yapılan ön test puan ortalaması $X=5,75$ ve standart sapması $s=1,55$ olarak bulunmuştur. Öğrencilerin son test puan ortalaması ise $X=13,25$ ve standart sapması $s=1,11$ olarak bulunduğu görülmektedir. İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, yapılan işlem sonucunda elde edilen p değeri 0,000 olarak tespit edilmiştir. Bu durum, deney grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($p<0,05$).

Çizelge 4.1'e göre yaratıcı drama ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin başarılarının hazırbulunuşluk düzeylerine göre anlamlı bir artış gösterdiği saptanmıştır.

4.2 İkinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Görsel Sanatlar dersinde, Çağdaş Sanat Akımları konusunun, Geleneksel ders anlatım yöntemi uygulanan deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı alt amacı incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, Geleneksel ders anlatım yöntemi ile ders işleyen öğrencilerin ön test ve son testlere verdikleri cevaplar ile, istatistiksel olarak analiz edilmek üzere bağımlı örneklem t testi kullanılmıştır. Bu analiz sonuçları 4.2 numaralı çizelge üzerinde sunulmuştur.

Çizelge 4.2 Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test son test puanlarının karşılaştırılması

Grup	Test	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Kontrol	Ön test	20	5,75	1,48	-3,300	19	0,004
	Son test	20	8,30	2,63			

* $p < 0,05$

Çizelge 4.2’de görülebileceği üzere, kontrol grubu öğrencilerinin öğretim öncesi ön test puan ortalaması $X=5,75$ ve standart sapması $s=1,48$ olarak bulunmuştur. Öğrencilerin son test puan ortalaması ise $X=8,30$ ve standart sapması $s=2,63$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda p değeri 0,004 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir($p < 0,05$).

Çizelge 4.2’ye göre geleneksel ders anlatım yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin başarılarının hazırbulunuşluk düzeylerine göre anlamlı bir artış gösterdiği saptanmıştır.

4.3 Üçüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Görsel Sanatlar dersinde, Çağdaş Sanat Akımları konusunun Yaratıcı Drama yöntemiyle ders işlendiği deney grubunda ve Geleneksel yöntem ile ders işlenen kontrol grubu arasındaki ön test sonuçlarında anlamlı bir fark olup olmadığı alt amacı incelenmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön testten aldıkları başarı puanları, bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar 4.3 numaralı çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 4.3 Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanlarının karşılaştırılması

Test	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Ön test	Deney	20	5,75	1,55	0,000	38	1,000
	Kontrol	20	5,75	1,48			

*p>0,05

Tablodaki verilere baktığımızda, deney grubuna ait öğrencilerin öğretim öncesi ön test puanlarının ortalaması $X=5,75$ ve standart sapması $s=1,55$ olarak kaydedilmiştir. Aynı zamanda kontrol grubundaki öğrencilerin öğretim öncesi ön test puan ortalaması da $X=5,75$ ve standart sapması $s=1,48$ şeklinde hesaplanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının öğrencilerinin hazırbulunuşluklarının ölçülmesi amacıyla uygulanan bu test sonuçları, puanların benzer dağılımlar gösterdiğini kanıtlamaktadır.

Çizelge 4.3'e göre yaratıcı drama ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin ve geleneksel anlatım yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.4 Dördüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Görsel Sanatlar dersinde, Çağdaş Sanat Akımları konusunun Yaratıcı Drama yöntemiyle ders işlendiği deney grubunda ve Geleneksel yöntem ile ders işlenen kontrol grubu arasındaki son test sonuçlarında anlamlı bir fark olup olmadığı alt amacı incelenmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son testten aldıkları başarı puanları, bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar 4.4 numaralı çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 4.4 Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarının karşılaştırılması

Test	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Son Test	Deney	20	13,25	1,11	7,727	38	0,003
	Kontrol	20	8,30	2,63			

*p<0,05

Çizelge 4.4'te aktarılan sonuçlara göre, deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrası son test puan ortalaması $X=13,25$ ve standart sapması $s=1,11$ olarak elde edilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerinin ise son test puan ortalaması $X=8,30$ ve standart sapması $s=2,63$ olarak bulunmuştur. Yapılan istatistiksel işlem sonucunda p değeri 0,003 olarak bulunmuştur ($p<0,05$).

Çizelge 4.4'e göre yaratıcı drama ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin ve geleneksel anlatım yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir artış gösterdiği saptanmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar

5.1.1 Birinci alt amaca ilişkin sonuçlar

Yaratıcı drama yöntemi ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin başarılarının hazırbulunuşluk düzeylerine göre anlamlı bir artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2 İkinci alt amaca ilişkin sonuçlar

Geleneksel ders anlatım yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin başarılarının hazırbulunuşluk düzeylerine göre anlamlı bir artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3 Üçüncü alt amaca ilişkin sonuçlar

Yaratıcı drama ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin ve geleneksel anlatım yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4 Dördüncü alt amaca ilişkin sonuçlar

Yaratıcı drama ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin ve geleneksel anlatım yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bağlamda araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, yaratıcı drama yönteminin akademik başarıya etki büyüklüklerinin pozitif ve anlamlı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla beraber Çağdaş Sanat Akımlarının Görsel Sanatlar dersinde alternatif öğretim yöntemlerinden biri olan Yaratıcı Drama ile işlenmesinin etkili bir yöntem olduğu ve öğrenci başarılarında bir artış meydana getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan alanyazın incelemeleri sonucunda Yaratıcı dramanın sanat eğitime olan katkılarını ölçmek amacıyla akademik çalışmalar (Gümüş, 2017; Bakkaloğlu, 2017; Aykaç & Adigüzel, 2011; Güneşan, 2018; Terzi, 2017; Pat, 2017) yapıldığı saptanmıştır. Bu çalışmaların sonuç bölümünde görülebileceği gibi araştırma sonuçları, yaratıcı drama yöntemiyle çağdaş sanat akımlarının işlenmesinin sayesinde öğrencilerin başarılarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuyla paralellik göstermektedir.

Çağdaş sanat akımları konusunun yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinde, geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla öğrencilerin başarılarında anlamlı bir düzeyde artışa neden olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin başarı düzeylerindeki değişikliklerin deney grubundaki öğretim yöntemine bağlı olabileceğini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, deney grubu öğrencilerinin başarı puanlarındaki bu farkın, Yaratıcı Drama yönteminin kullanılmasına, öğrenme sürecinde aktif katılımlarına ve etkileşimli bir öğrenme ortamında bilgiyi özümsemelerine dayandırılmalıdır. Bu yaklaşımın öğrencilere öğrenme sürecinde daha etkili bir deneyim sağladığı görülmektedir.

Kontrol grubu ön test son test istatistiklerine göre öğrenmelerinde anlamlı çıkan sonuç, deney grubunun istatistikleriyle karşılaştırılacak olursa yaratıcı drama yöntemi ile ders gören öğrencilerin çok daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmaktadır. Yapılan istatistiksel değerlendirmeler deney ve kontrol grubunun son test verilerinde bu durumu açıkça göstermektedir.

5.2 Öneriler

Araştırma sonuçlarından hareketle,

- Yaratıcı drama yönteminin özellikle görsel sanatlar dersleri başta olmak üzere uygulamalı tüm alan derslerinde alternatif bir öğretim yöntemi olarak uygulanması,
- Yaratıcı drama etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için okullarda uygun özelliklere sahip sınıfların oluşturulması,
- Öğrencilerde kalıcı öğrenmenin sağlanmasını destekleyen bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama derslerine lisans programlarında seçmeli veya zorunlu bir ders olarak yer verilmesi,
- Görsel Sanatlar dersi programları gözden geçirilerek, sanat eğitime katkı sağlayabilecek nitelikteki yeni eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımının teşvik edilmesi,
- Yaratıcı dramanın öğrenci başarısına etkisinin ölçülmesini amaçlayan daha geniş evren ve örneklem/çalışma grubu ile araştırmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı bileşenleri ve aşamaları . *Yaratıcı drama dergisi* , s. 26-27.
- Adıgüzel, H. Ö. (2008). Türkiye'de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Yakın Tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, s. 7-50.
- Adıgüzel, H. Ö. (2019). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. İstanbul: Yapı kredi yayınları.
- Akkurt, S., & Boratav, O. (2018). Neden Sanat Eğitimi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, s. 54-60.
- Alakuş, A. O., & Mercin, L. (2011). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Antmen, A. (2008). *20. yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Artut, K. (2013). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri* . Ankara : Anı Yayıncılık .
- Aykaç, M., & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), s. 297-314.
- Bağatır, R. D. (2008). *Drama Öğretim Yönteminin Resim-İş Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Tutum Ve Başarılarına Etkisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi .
- Bahr, H. (2002). *Dışavurumculuk. Modernizmin serüveni*. (E. Batur, Dü.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bakkaloğlu, N. (2017). *İlkokul çevre konularında uygulanan yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, kalıcılığa ve ilgilerine etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baskıcı, Z. Ş. (2012). Dadaizm Sanat Akımı ve Seramik Sanatına Etkisi. *Güzel Sanatlar Dergisi*, 0(29), s. 35-47.
- Başbuğ, F., & Başbuğ, Z. (2016). Görsel Sanatlar Eğitimi Üzerine Notlar. *Akdeniz Sanat Dergisi*.
- Baysal, A. M. (2021). Dışavurumcu Resim Anlayışında Portre. *Fine Arts*, 16(2), s. 162-176.

- Berger, J. (1989). *Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı*. İstanbul: Metis Yayınları .
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi* . Ankara : Pegem Akademi Yayıncılık .
- Büyükdüvenci, S. (2006). Sanat ve Değer. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*(2), s. 47-50.
- Dali, S. (1931). *Belleğin Azmi*. Nisan 13, 2023 tarihinde <https://artucky.com/blogs/blog/salvador-dali-bellegin-azmi-tablosu> adresinden alındı
- Duchamp, M. (1913). *Çeşme*. Mart 22, 2023 tarihinde <https://gazetesanat.com/bir-sanat-eseri-onunde-marcel-duchampsdan-cesme> adresinden alındı
- Edwards, L. C. (1993). The creative art process: what it is and what it is not. *Young Children*, 48(3), s. 77-81.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* . Ankara : Anı Yayıncılık .
- Elmas, H. (2005). Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Özgürlük Bağlamında Sanat Neydi, Ne Oldu? *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, s. 281-298.
- Ensor, J. (1899). *Maskeler ile Otoportre*. Şubat 20, 2023 tarihinde <https://serkanhizli.wordpress.com/2015/06/11/self-portrait-with-masks-maskeler-ile-otoportre-1889-ressam-james-ensor/> adresinden alındı
- Feeney, S., & Moravcik, E. (1987). A Thing Of Beauty: Aesthetic Development İn Young Children. *Young Childiren*, s. 7-15.
- Gallagher, M. (1997). *Drama in education: Adult teaching and learning for change in understanding and practice*. Unpublished Doctoral Thesis. University of Wisconsin Madison, USA.
- Gençler, B. (2015). *20. yüzyıl Batı sanatında dışavurumcu oto-portre*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gombrich, E. H. (1997). *Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gögebakan, Y., & Kılınc, E. (2020). Empresyonizm, Kübizm, Sürrealizm Ve Ekspresyonizmde Tarz Olarak Soyutlama. *Sanat Dergisi*, s. 19-31.

- Gümüş, G. H. (2017). *Matematik öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Güneştan, S. (2018). Batı Sanatı Tarihi Dersinde Dramanın Bir Öğretim Yöntemi Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi (Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Örneği). *International Journal of Research in Fine Arts Education*, 1(1), s. 67-83.
- Heathcote, D. (1968). *Drama In The Education Of Teachers*. Newcastle: University Of Newcastle .
- İpşiroğlu, N., & İpşiroğlu, M. (2017). *Sanatta Devrim*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Jameson, F. (2005). *Kültürel Dönemeç*. (K. İnal, Çev.) Ankara: Dost Kitabevi.
- Kahraman, H. B. (2005). *Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteleri* . İstanbul : Agora Kitaplığı .
- Kıran, H. (2013). Puantiyeli Sonsuzluğun Obsesif Sanatçısı: Yayoi Kusama. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(4), s. 117-126.
- Kırışoğlu, O. T. (1991). *Sanatta eğitim (görmek-anlamak-yaratmak)*. Ankara : Demircioğlu Matbaası .
- Köksal, N. (2007). Eğitim Programları ve Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3-4), s. 183-183.
- MEB. (2018). *MEB. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*: <https://www.meb.gov.tr/> adresinden alınmıştır
- MEB. (2023). İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_09/01135104_43_sayYIY_C_izelge_e.pdf adresinden alınmıştır
- Metin, M., & Aytaç, T. (2015). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Monet, C. (1875). *Gezinti*. Nisan 27, 2023 tarihinde Vikipedi: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Gezinti_\(tablo\)#Kaynak%C3%A7a](https://tr.wikipedia.org/wiki/Gezinti_(tablo)#Kaynak%C3%A7a) adresinden alındı
- Monet, C. (2021, Temmuz 18). *Gezinti*. 03 27, 2023 tarihinde Vikipedi: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Gezinti_\(tablo\)#Kaynak%C3%A7a](https://tr.wikipedia.org/wiki/Gezinti_(tablo)#Kaynak%C3%A7a) adresinden alındı

- Nezir, M. (2010). *Ekspresyonizmde bir anlatım aracı olarak portre ve figür*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Okuvuran, A. (2010). Sanatsal Yaratma Süreci ve Drama . H. Ö. Adıgüzel içinde, *Yaratıcı Drama, Levent Tamere Armağan 1999-2002 Yazılar* (s. 429-436). Ankara : Naturel Yayınevi .
- Pat, Ö. (2017). *İlkokul 3. sınıf dersinde yaratıcı drama yönteminin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Paz, O. (2000). Marcel Duchamp ya da Yalınlığın Şatosu. *Sanat Dünyamız*(75), 139-149.
- Richter, H. (1993). *Dada 1916-1966 Bir Sanat ve Anti Sanat Hareketi* . İstanbul: Birey Yayınları.
- San, İ. (1979). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık* . İstanbul : İş Bankası Yayınları .
- San, İ. (1991). Eğitimde Yaratıcı Drama . *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* .
- San, İ. (1992, Mayıs 25-26). Eğitsel Yaratıcı Drama. *ASSITEJ Türkiye Merkezi Semineri*, (s. 1-28).
- San, İ. (2006). Tiyatroya Rağmen Yaratıcı Drama . *Yaratıcı Drama Dergisi* , s. 5-16.
- Serullaz, M. (1983). *Empressyonizm Sanat Ansiklopedisi*. (D. Erbil, Çev.) İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Süzen, H. (2018). Modern Batı Sanat Akımlarının Güncel Sanata Katkıları. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, s. 20-30.
- Terzi, A. (2017). *Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin sanat eserini kavrayışında dramanın etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Üstündağ. (1988). *Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri. *Eğitim ve Bilim*, 22(107), s. 1300-1337.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

EKLER

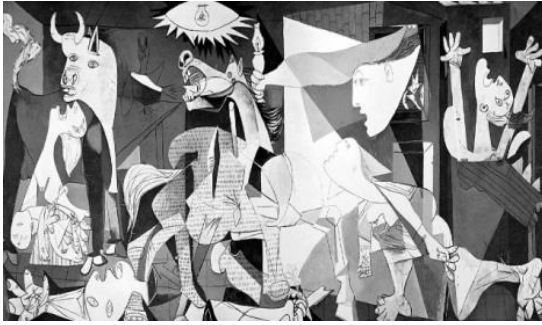
EK-1. Ön Test

“Görsel Sanatlar Dersinde Çağdaş Sanat Akımlarının Yaratıcı Drama Yoluyla Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi”

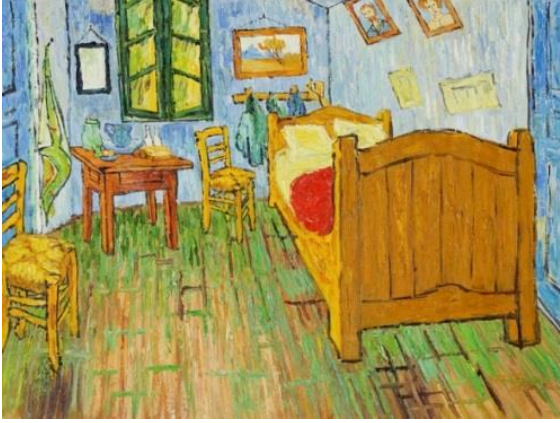
1) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

- A)Edvard Munch B)Henri Matisse C)Paul Gauguin D)Vincent Van Gogh
E)Frida Kahlo

2) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

- A)Leonardo da Vinci B)Pablo Picasso C)Jackson Pollock D)Michelangelo
E) Paul Gauguin

3) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

- A)Rene Magritte B)Henri Matisse C)Paul Gauguin D)Vincent Van Gogh
E)Frida Kahlo

4) Yukarıda E.Munch'a ait eserin ismi nedir?

- A)Portre B)Çılgılık C)Öpücük D)Ashes E)Kaygı

5) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

- A)Rene Magritte B)Salvador Dali C)Jackson Pollock D)Caravaggio
E) Paul Gauguin

6) Yukarıdaki "Çeşme" isimli, sanatçısı Marchel Duchamp olan bu eser hangi Çağdaş Sanat Akımına aittir?

- A) Fütürizm B) Soyut resim C)Ekspresyonizm D) Kübizm E) Dadaizm

7) Bulunan yeni boyama tekniğiyle ışık içindeki temel renklerin küçük noktalar hâlinde yanyana kullanılarak bütünlük sağlandığı akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kübizm B)Sürrealizm C) Realizm D) Puantilizm(noktacılık) E) Fovizm

8) "Maskelerin ressamı" olarak bilinen sanatçı kimdir?

- A)Leonardo da Vinci B)Pablo Picasso C)James Ensor D)Michelangelo
E) Vincent Van Gogh

9) Aşağıdaki resamlardan hangisinin eseri, empresyonizme adını vermiştir?

- A) Claude Monet B) Picasso C) P. Auguste Renoir D) Alfred Sisley
E) Edgar Degas

10) "Çizgiler yerine, renge dayalı bir anlatım vardır. Renkler tüpten çıktığı gibi kullanılır. Sert ve çarpıcı ifadeler kullanılmıştır. Akımın adı "vahşi hayvan, yırtıcı" anlamlarına gelir."

Yukarıda hangi akımın özellikleri anlatılmıştır?

A) Kübizm B) Fovizm C) Empresyonizm D) Ekspresyonizm E) Dadaizm

11)AŖađıdaki akımlardan hangisi dıŖavurumculuk anlamına gelir?

A)Ekspresyonizm B)Sürrealizm C)F tirizm D)Soyut sanat E)Kübizm

12)AŖađıdaki akımlardan hangisi izlenimcilik anlamına gelmektedir?

A)Fovizm B)F tirizm C)Sürrealizm D)Empresyonizm E)Ekspresyonizm

13) Birinci Dünya SavaŖı'nın ardından gelen yıllarda yaŖanan siyasi dengesizlik, isyan, korku, umutsuzluk gibi duyguların etkisinde kalan bir grup genç sanatçının bu ortamı reddetmesini konu edinen bir sanat akımıdır. Topluma ve sanata ait bütün kuralları, adetleri ve geleneksel yapıları, bunları oluŖturan sistemlerinin tamamını isyancı bir baŖkaldırı reddeder.

Yukarıda sözü edilen akım, aŖađıdakilerden hangisidir?

A) F turizm B) Soyut resim C) Dadaizm D) Kübizm E) Ekspresyonizm

14) “Dadaizm’in  nc  sanatçısıdır ve hacimli soyut kompozisyonları vardır.”

Yukarıda sözü edilen ressam, aŖađıdakilerden hangisidir?

A) Marchel Duchamp B) Paul Klee C) Marc Chagall D) Kasimir Malevich E) Jackson Pollock

15)AŖađıdaki akımlardan hangisi gerçeküstücülük anlamına gelmektedir?

A)Fovizm B)Sürrealizm C)Empresyonizm D)Dadaizm E)Pop art

Hazırlayan: Gözde GÖKALP

BaŖarılar dilerim...

EK-2. Son Test

“Görsel Sanatlar Dersinde Çağdaş Sanat Akımlarının Yaratıcı Drama Yoluyla Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi”

1) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

- A)Edvard Munch B)Vincent Van Gogh C)Paul Gauguin D)Henri Matisse
E)Frida Kahlo

2) “Çeşme” isimli, sanatçısı Marchel Duchamp olan bu eser hangi Çağdaş Sanat Akımına aittir?

- A) Fütürizm B) Soyut resim C)Ekspresyonizm D) Kübizm E) Dadaizm

3) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

- A)Leonardo da Vinci B)Paul Gauguin C)Jackson Pollock D)Michelangelo
E) Pablo Picasso

4) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

- A)Rene Magritte B)Henri Matisse C)Paul Gauguin D)Vincent Van Gogh
E)Frida Kahlo

5) E.Munch'a ait "Çılgılık" isimli bu eser hangi Çağdaş Sanat Akımına aittir?

A)Kübizm B)Ekspresyonizm(dışavurumculuk) C)Dadaizm D)Sürrealizm E)Fovizm

6) Yukarıdaki eser hangi sanatçıya aittir?

A)Salvador Dali B)Rene Magritte C)Jackson Pollock D)Caravaggio

E) Paul Gauguin

7) "Maskelerin ressamı" olarak bilinen sanatçı kimdir?

A)Leonardo da Vinci B)Pablo Picasso C)James Ensor D)Michelangelo

E) Vincent Van Gogh

8) Bulunan yeni boyama tekniğiyle ışık içindeki temel renklerin küçük noktalar hâlinde yanyana kullanılarak bütünlük sağlandığı akım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kübizm B)Sürrealizm C) Realizm D) Puantilizm(noktacılık) E) Fovizm

9) "Çizgiler yerine, renge dayalı bir anlatım vardır. Renkler tüpten çıktığı gibi kullanılır. Sert ve çarpıcı ifadeler kullanılmıştır. Akımın adı "vahşi hayvan, yırtıcı" anlamlarına gelir."

Yukarıda hangi akımın özellikleri anlatılmıştır?

A) Kübizm B) Fovizm C) Empresyonizm D) Ekspresyonizm E) Dadaizm

10) Birinci Dünya Savaşı'nın ardından gelen yıllarda yaşanan siyasi dengesizlik, isyan, korku, umutsuzluk gibi duyguların etkisinde kalan bir grup genç sanatçının bu ortamı reddetmesini konu edinen bir sanat akımıdır.

Topluma ve sanata ait bütün kuralları, adetleri ve geleneksel yapıları, bunları oluşturan sistemlerinin tamamını isyancı bir başkaldırı reddeder.

Yukarıda sözü edilen akım, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fütürizm B) Soyut resim C) Dadaizm D) Kübizm E) Ekspresyonizm

11) “Dadaizm’in öncü sanatçısıdır ve hacimli soyut kompozisyonları vardır.”

Yukarıda sözü edilen ressam, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Marchel Duchamp B) Paul Klee C) Marc Chagall D) Kasimir Malevich
E) Jackson Pollock

12)Aşağıdaki akımlardan hangisi gerçeküstüçülük anlamına gelmektedir?

A)Fovizm B)Sürrealizm C)Empresyonizm D)Dadaizm E)Pop art

13)Aşağıdaki akımlardan hangisi dışavurumculuk anlamına gelir?

A)Ekspresyonizm B)Sürrealizm C)Fütürizm D)Soyut sanat E)Kübizm

14) Aşağıdaki ressamıardan hangisi ekspresyonizm öncülerindedir?

A) Claude Monet B) Picasso C) P. Auguste Renoir D) Edward Munch E) Edgar
Degas

15)Aşağıdaki akımlardan hangisi izlenimcilik anlamına gelmektedir?

A)Fovizm B)Fütürizm C)Sürrealizm D)Empresyonizm E)Ekspresyonizm

Hazırlayan: Gözde GÖKALP

Başarılar dilerim...